PERSII TREVI
AD LIBRVM
DE SERO LACTIS
STEPHANI RODERICI
Castrensis Lusitani

DECLAMATIONES,
seu priuatæ quædam ac domesticæ
Exercitationes.

Errato meo nulla venia. Rectè facto exigua laus. Cicero con. Rul.

Coll. Rom. Soc. Jesu B. S. Cat. Inscr.

PARISIIS,
Apud SEBASTIANVM CRAMOISY,
viâ Iacobæâ, sub Ciconijs.

M. DC. XXXII.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

Ex dono Auctoris

CLARISSIMO VIRO D. D.

FR. CITESIO

CONSILIARIO ET MEDICO REGIO EMINENTISS. Card. Ducis de RICHELIEV Clinico atque Facultatis Medicæ Pictauiensis Decano.

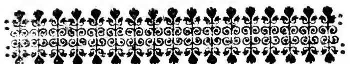

VID causa sit cur communi quodam sensu Nationes Vniuersæ tantum hospitibus tribuant, vt eos venerandos putent, & iure sacrosancto velint esse, non est huius officij quærere: neque sinit humanitatis tuæ toties Elegantia perspecta, vt eam magno verborum ambitu & rationum momentis, vel circum-

ueniam, vel irrumpam, ne de candidißimis moribus tuis, & vrbanißimis durius aliquid ad repulsam videar subuereri. Neque verò vnquam barbaram illam & immanem ξενηλασίαν probasti, vt iam addubitem ne si deductor sim hospitis ac peregrini hominis, aut inurbanè accipiatur, aut ferociter eijciatur. In aduenam certè paucis ante diebus ex insperato incidi Romano schemate indidémq; Româ profectum; ac, quæhuius Vrbis in amplitudine tanta solet esse deerratio, Vagantem & incertum sui. Hunc igitur excepi domo, sed cùm clarißimæ Vrbis lucem quæreret, è que domesticis tenebris in solem prodire vellet; diuersorem ad te (Vir clarißime) deduxi.

Atque aliquanto etiam audacius quàm ſolerem, quod cùm intelligerem ingenij te comitate inferiorẽ eſſe nemini, tum hoſpitem meum tibi ſtudiis parem & ad inſtituta moreſque tuos appoſitum viderem. Excipies igitur ingredientem amico amplexu, fouebis humanitate blanda, defendes authoritate ſumma. An potius hoſpitalis illa tua Minerua cui ſe deuouet atque addicit Clypeo teget, haſta vlciſcetur? certè impetrabit à te patrocinium, qui nemini vnquam tuam opem denegaſti. Vale Vir ornatiſſime & diuturna valetudine fruere quã arte tua omnibus impertiris.

Tuus addictiſſimus ſeruus
SEBASTIANVS CRAMOISY.

TRIVMVIRIS

MEDICÆ REIPVBLICÆ constituendæ Hippocrati, Celso, Auicennæ,

SER. EPITIMIVS DICÆVS.

BSENTIBVS Vobis, Viri Asclepiadei, senatus frequens in Apollinis æde habitus est IV. Cal. Septemb. Complura ex consuetudine relata fuerunt ad amplitudinem, splendorémque Reipub. nostræ pertinentia: inter cætera verò, quæ maximi interesse videbantur, relatum fuit à C. Philetio Lusitano *De Sero Lactis*, déque eius vi & facultate. Senatorum plerique vel tanti viri auctoritate permoti, vel (quod de Romanorum nonnullis, Mediola-

nenſibus, Neapolitanis, ac Patauinis mihi renunciatum eſt) ab eo palam ambiti & rogati, in eius ſententiam deſcēdebant. Quinimo cùm non Senatores modò, verùm etiam, quibus in Senatu ſententiam dicere licet, eodem omnes pedibus irent, iamiamque Senatuſconſultum inſtaret, P. Philalethus Tribunus plebis interceſſit, vt ne quid detrimenti noſtra inde Reſpublica caperet. Itaque ex S. C. mandatum eſt mihi Ser. Epitimio Dicæo, de re vt cognoſcerem, cognitaq; referrem ad Vos, vt inde, Viri ſapientes, videatis, quid è re ſit noſtræ Reipublicæ, interpoſitoque decreto de tota controuerſia conſtituatis. Dij Vos nobis ſeruent incolumes, & noſtræ Reipub. Cal. Septemb. M. Gilopho iterum Conſ. ſine Collega.

Caſtrēſis Romanos Medicos, Neapolitanos, Patauinos, & Mediolanenſes per litteras rogauit, vt ſcripto ſibi præſto eſſent, ſuoque commentario pro ſuis quiſque viribus opem ferret.

LECTORI

ΕΙΣΗΓΗΣΙΣ.

VISQVIS es, *Lector, animo hîc adesto. Lege, cognosce, perpende.* κριτικοῦ *personam induo. Lapsus, culpas, oscitantias, si quæ sunt, notare mandatum est. Laudationibus & præconiis non hîc locus, persona, quam sustineo, renuente. Iniurias, conuitia, detrectationes, quibus aspersi sunt criticorum libri, procul abesse iussi; iocis & facetiis tantùm contentus. Tu æquus esto, non inuidus; acer potius, quàm lenis; non tam religiosus & sanctus, non profanus, non impius; sed comes, apertus, vrbanus, ingenuus. Ne personam specta, sed rem; ne ætatem, sed consilium: omnia æqui boni consule, vtpote è bona mente profecta. Vale. Romæ Idibus Septemb.* 1631.

PERSII

PERSII TREVI
AD LIBRVM
DE SERO LACTIS
STEPHANI RODERICI
Castrensis Lusitani

DECLAMATIONES,

Seu priuatæ quædam ac domesticæ Exercitationes.

Seri frigiditas: Num ex aciditate hæc argui possit? An serum sicut lac frigidum?

CAPVT I.

VÆ de sero, vir clarissime, non quæ de lacte à te scripta sunt, hîc perpendere consilium est. Itaque posthabito primo libelli tui capite, in quo circa la-

ctis naturam parteſque verſaris, ad ſecundum ſtatim accedo: idque eo libentiùs, quòd magnis tu diſſidiis hîc tumultuari incipias, quodquè & mihi ex eodem loco difficiliores multò dubitationes: in ipſo eius capitis veſtibulo tecum mihi lis eſt & controuerſia. Hæc ſunt tua verba: *Quod de lacte diximus, ſero poteſt adaptari, videlicet ex facilitate aceſcendi ſi reponatur frigiditatem colligi: aceſcit ſerum ſicut lac, ergo ſicut lac frigidum cenſendum eſt.* Tuum hîc conſilium eſt, ſeri qualitates expiſcari; & ex facilitate aceſcendi frigidum eſſe probare. Ego verò ſicuti de ſeri qualitate ferè tecum ſentio; ita à te omnino diſſentio de modo eius qualitatis inueniendæ. Nam præterquam quòd etiam calida, vt vinum, facilè aceſcunt, ex aceſcendi promptitudine aceſcentis frigiditas intelligi non poteſt. Firma ſanè mihi ratio; ſi ex promptitudine ad aciditatem contrahendam rem aceſcentem frigidam eſſe ſtatuere liceret; profectò quò res ad aceſcẽdum promptior, eò frigidior exiſtimanda. ergo ſerum frigidius multò papaueris ſucco, cicuta, mandragora, hyoſcyamo. Aperta res eſt, cùm conſtet ex Galeno ſerum his omnibus longè faciliùs aceſcere: liquidò

constet 4. simpl. 15. *Quæ summè nos refrigerant*, inquit Galen. *velut cicuta, papaueris succus, hyoscyamus, mandragora, minimè omnium acida sunt.* Inquies hanc te Philosophiam mutuatum esse ex Galeno, loco fortasse nuper laudato (nam vix aliunde eam tu compilare potuisti.) Profectò inde intelligi tantùm potest, ad hoc vt res quæpiam contrahat aciditatem, necesse esse, vt ab externo alienoque afficiatur calore: non quidem vincente & superante, sed alterante tantùm & immutante, vt ex ructibus acidis liquidò constat. *Nam hi, cùm nulla planè facta est ciborum alteratio, prouenire non solent; sicuti nec vbi optimè cocti, sed tantùm vbi semicocti fuerint.* Galenus ibid. Quod quàm sit alienum à tua Philosophia nemo non videt. Tu verò tantum tribuis tuæ isti aciditati, vt vnumquodque ea explorare posse autumes. Non solùm enim seri qualitates naturamque ea explorare contendis, sed eius etiam gradus metiris; atque adeò cum lacte mutuam aperis cognationem; imò cum caseo apertam affinitatem; *In sero*, inquis, *cognoscitur pars caseosa, tum odore, tum sapore, tum etiam albedine, necnon etiam ex facilitate acescendi, si reponatur.* Mehercule tua ista aciditas præstantior est

Pelei machęra, gladioque Delphico, aut mirabilior optico Galilei tubo; cum ea sola in sero, in lacte, in caseo qualitates naturamque perscruteris, explores omnia, ac perspicias. sed præstat iterum te loquentem audire: *Acescit*, inquis, *serum sicut lac, ergo sicut lac frigidum censendum est.* serum sicut lac frigidum? apertè falsum. lac enim non solùm acriusculas illas, calidasque seri qualitates obtinet; sed butyri etiam calore (nam huic non calidas modò, sed igneas inesse partes, scribis ex Libanij sententia cap.8.tui Comment.) præditum est. Ergo plus lacti, quàm sero caloris inest; plus sero, quàm lacti inest frigoris. serum ergo non *sicut lac frigidum.*

Dicet aliquis tui studiosus, amanter interpretandas esse auctorum sentẽtias, in æquiorem semper partem accipiendas: serum sicut lac frigidum, non ita intelligendum est, vt eodem, quo lac, frigoris gradu præditum sit: sed sicuti lac ex aciditate innotescit esse frigidum; ita ex eadem seri frigiditatem innotescere. Ceterùm (dicam liberè) nimis tu amicus es, amanter nimis accipis Roderici verba, cùm ita loquentem eum facias, vt loqui potius deberet, quàm vt verè

loquitur. Ego verò *Æthiopem ex vultu iudico*: quæ loquitur attendo, non quæ loqui aut tu eum velles, aut is omnino deberet: candidè tamen semper, sine fuco & fallacia more maiorum. Sed rem diligentiùs examinemus: *serum sicut lac frigidum*. Particula *sicut* similitudinem significat inter lac & serum. Ergo vel in specie hæc esse debet, vel in gradu. In hoc esse nequit, vt meis victus argumentis, tute nuper fassus es. Neque in sola specie, hoc est, in solo frigore: quia si serum inquies esset frigidum sicut lac, habita tantùm ratione speciei; ego sic impunè loquor, serum frigidum est sicut lactuca, sicut papauer, cicuta, mandragora, hyoscyamus, opium, &c. absurdissima hæc loquendi ratio absurda non esset ex te, si particula *sicut* non gradum designaret, sed speciem. Parœmiograph.

Neque tergiuerseris effugiens argumenti mei vim. Hoc attende, omnino attende, *sicut* similitudinem significat vel in specie, vel in gradu: siue vel communem, vel peculiarem; non aliam, quia nulla prætereà esse potest, ne animo quidem ficta. Itaque non effugies periculum à meo tibi tuæque doctrinæ imminens argumento, etiamsi *Lauereum gestares baculum*. Plin. lib. 15.

Quænam seri partes calidiores, aut frigidiores sint? Tenuioresne, an crassiores? Galeni locus expensus.

CAPVT II.

DE partibus seri crassioribus, déque tenuioribus litem infers aduersario tuo, censenti, crassiores seri partes calidiores esse; tenuiores verò frigidiores. Tu autem argumenta à Galeno mutuatus iuras, fieri non posse, vt, quod frigidum est, tenue vllo sit modo. Ceterùm, amabo te, Galenum audiamus loquentem; *At quæ quidem absolutissimè tenuium partium sit, substantiam exactè frigidam inuenisse fortasse non est.* Hîc tria notes velim; *absolutissimè*, *exactè*, *fortasse*. nam ex hoc Galeni loco, quæ *absolutissimè* tenuium sunt partium, *exactè* frigida *fortasse non reperies.* Cui simillimus est locus 4. simpl. 15. *Non enim subtilis essent essentiæ, si exactè essent frigida.* Ergo absolutissimè exactéque frigida ea sunt, quæ subtilia tenuiaque fortasse esse nequeunt. Huiusmodi autem an sint seri partes tu, tumet iudex esto. sed, quæso te, aduerte

mediam aëris regionem postrema longè frigidiorem tenuioremque: Cardani ætherem frigidissimum omnium, & tenuissimũ, Vitrioli spiritum oleo tenuiorem frigidioremque, seu minùs calidum; Rosarum aquam succo & frigidiorem & tenuiorem: Acetum simplex, aut potius stillatum, quouis generoso vino vt frigidius, ita tenuius. Dictum est de tenuioribus, de crassioribus modò nonnulla adiiciamus. Has tu putas frigidiores esse: ego verò calidiores. quod vt ostendam exactam accerso distillandi artem, veram separationem. Crassiores seri partes Hermetis arte separatas, amariusculas esse, siue potius salsas, ac nitrosas, lingua palatumque testis est. Nam quæ vasis fundo hærent eis, quæ sursum repunt, vt crassiores sunt, ita magis salsæ, magisque nitrosæ. Neque chymicam artem, ceu hac in re futilem, & impostricem reiicias; quia non per imaginationem secretis de seri partibus, sed per veram separationem seiunctis ratiocinandum. vnusquisque enim sibi fingere potest, partes intellectu separatas, crassiores quidem frigidiores esse comminisci, tenuiores verò calidiores. sed hæc vana est, & futilis philosophandi ra-

Hippocrat. lib. præcept. c. 1. tio : nam *insistendum est iis quæ fiunt, si quis optimum habitum sibi comparare velit.* Ergo experimentis non figmentis ratiocinandum. Videmus seri partes, verè non fictè separatas, crassiores, tenuiores: illas sensu ipso (gustatu) percipimus esse salsas ac nitrosas: optimo ergo iure calidas esse affirmamus. has nulla salsedine præditas, sed quasi acidiusculas, vel ad aciditatem vergentes : ergo iure affirmamus esse frigidas. Quid ergo? experimentis, non figmentis pugno : non fingo partes separatas, de quibus quodlibet ipse mihi creare possum, quodlibet fingere; sed reuerà separo, quas sensus æstimat, acclamante ratione.

Neque dicas, quod in fundo vasis subsidet, caseum esse, ignis vi excoctum, quia præterquam quod

Homer. Odiss. 2. *Dedecori res ista profectò dedecus addit.*

& ipse dicam, tuũ id esse commentum, nulla fultum ratione. quod sicuti tu gratis asseris, sola assertione munitus; ita ego sola negatione contentus idem improbare possum. Proba, & annuam. Ego sanè haud difficulter tibi probabo, nitrosas, non caseosas eas esse. Nitrosas in sero inesse partes, auctor est Mesues, hac in re ferè omnium fide dignissimus. Has

chymica induſtria ſecerni poſſe, ne is quidem negabit, qui odio pluſquam vatiniano hermeticam proſequatur, ne Riolanus quidem, qui hermeticis acre bellum indixit. nam purum ab impuro, craſſum à tenui chymica ſeiungi poſſe arte, nemo ſani ſyncipitis negare poteſt. Quod igitur in fundo vaſis ſubſidet, cùm craſſum ſit, amariuſculum, ac nitroſum, eas eſſe ſeri partes, quæ à Meſue nitroſæ dicuntur, omnino veriſimile eſt: imò veriſimiliùs multò, quàm denuo eſſe genitas caloris vi. ſed hæc innuerim potius, quàm probauerim. opportuniùs enim, deditaque opera capite nono, vbi quæritur, an nitrum inſit in ſero.

Coſtæus aduerſus Rodericum & Mercurialem defenſus. Perpenſus Galeni locus à Roderico perperam acceptus.

CAPVT III.

NVLLVM ferè prætermittis locum Mercurialis laudandi, extollendi. neque ſanè id repræhendo, immo

efferosummis laudibus. Illud tamen ægrè fero, non id te Mercurialis laudatione, sed Costæi potius reprǽhensione præstitisse. sed, vt vt est, perpendamus, quæ à Costæo, quæque à te vnà cum Mercuriali scripta sunt. Ille Galenum, & Mesuem, de seri qualitatibus discrepantes, componere contendens, ait, serum dici posse calidum, si ad purgandi facultatem referatur; frigidum, si ad semetipsum, ad humorem & aquositatem suam. (nam libenter perspicuitatis gratia, *cum Care cariſſis*) Reprǽhendis hæc repræhensione è Galeno accersita 1. simpl. 2. vbi scriptum est, medicamenta respectu naturæ corporisque nostri statuenda esse calida, v.g. frigidaue. Nam cicuta cum humano corpore cōparata frigida constituenda est, & fortasse summè frigida; comparata verò cum sturno, non ita: cùm nos interimat, sturnos alat, ferè temperata eorum naturæ existēs. Verum quidem hoc, V.C. veraque Galeni mens: sed (pace tua dixerim) animaduertisti quidem quod in calce eius Galeni capitis scriptum est, optiméque, vt postrema solent, id tenes memoria; sed quod in fronte eiusdem Galeni capitis scriptum est, omnino excidit. *Auremvelle*;

Diogenianus in Paræmiis.

aut saltem patere, vt quasi *ex Ilio te ducam*. Audi Galenum his verbis caput secundum exordientem, *imprimis & maximè sumendum est iudicandæ facultatis experimentum ab ea re, ad quam dicitur. siquidem non protinus si hominem refrigeret cicuta, & sturnum refrigerabit.* Imprimis, & maximè inquit Galenus sumendum est experimentū iudicandæ facultatis ab ea re, ad quam dicitur: ergo non ab ea solùm, non omnino ab ea. Etenim etsi cicuta longè minùs sturnum, hominem longè magis refrigeret; & ex se tamen suapte natura frigida est. Quare puto, *à re, ad quam dicitur*, non omnino desumi qualitates medicamentorum, sed eorum potius definiri gradus. Vnde cicuta fortasse summè frigida erit homini, sturno verò quasi temperata; cùm hunc nutriat, illum interimat. Itaque non euertis Costæi conciliationem istac è Galeno à te deprompta auctoritate: immo nolens & insciis eam fulcis multò firmiùs. Ceterùm reuerà Costæus ad Mesuem ea ferè affirmat, quæ tu eum negare dicis. Lector, si lubet, vide locum, vide Galenum à Costæo ibi expressum.

Heliodorus lib. 2.

Vnde sero purgandi facultas? Num ex butyro? Quanam ratione ac vi serum purget?

CAPVT IV.

LONGE' maius, sed amicum, mihi dissidium hîc tecum est. Eam, quæ sero inest, purgandi vim è butyro contendis emanare: ego, non è butyro, contendam: primò quidem Galeno & Mesue, mox ratione, demum experimentis. Hisce tribus quasi tripartito agmine munitus, tecum ita congrediar; vt tu aut victus mihi manus dare cogaris, aut saltem fuga salutem petas. sed concurramus, leuis primò armaturæ milite. Galenus 3. de alimentorum facul. 15. si quis, inquit, ex lacte, lapillis, ferrisue ignitis serum absumat, interire ait purgandi facultatem, alui cohibendæ vi accersita. Verùm quia lac, omni sero spoliatum, facilè in stomacho cogitur in caseum, propterea aut mel, salémque adiungit, aut superinfundit aquam. Quia verò non nemini mirum videri poterat, Galenum, & antiquiores, eò sedulò incumbentes,

vt à lacte adimant aquam propriam, aquam tamen, quasi pristini consilij pertæsos, lacti affudisse, proinde subdit Galenus, *Non enim humiditas est, quam fugiunt*, (medici antiquiores) *sed acrimoniam, cuius occasione lac omne aluum subducit.* Itaque lac ex Galeni sententia à sero mutuatur purgandi facultatem: à sero, inquam, hoc est, ab eius acrimonia, non humore, &c, vt ita loquar, aquositate. Hæc autem acrimonia quidnam sit, quibusue insit seri partibus, tu, aut alij viderint. Nolo enim impræsentia tibi vel litigandi, vel tergiuersandi ansam præbere. Illud omnino affirmo, eam non esse butyrum, neque butyro hærere: ac proinde non ab hac serum purgandi facultatem accepisse. A quonam igitur? A nitrositate, si credimus Mesuæ; ab acrimonia, si Galeno. Te verò, qui neutri credens è butyro eam depromis, philosophantem audiamus, audiamus nouam istam tuam subtilemque ἀπόδειξιν; serum, inquis, cùm aquea sit substantia, immo aqua ipsa, ex se nullam habet purgandi vim: ergo ab alio quopiam eam mutuetur necesse est: non à caseo, ergo à butyro: nam pars in lacte prætereà nulla.

Sed, amabo te, mi Roderice, quidnam

tibi vis seri nomine? Conueniamus primò de re nomineque. Humorem ne & liquorem illum, è ceteris lactis partibus seiunctum? Nimirum. Cur hic ex se purgandi vi non pollet? Quia pura, inquis, est aqua, pura puta. Hic sanè te aucupatus sum, nec profectò euades ab aucupio: nam verè

Ouid. de arte. *Decidit in casses præda petita meos.*

Humor ille pura est aqua, ex se ad purgandum inepta, admisti butyri beneficio purgans, vt ais. At si ita, cur idem non præstabit elementaris vulgarisue aqua eodem permista butyro? Mehercule butyri guttulis cum aquæ amphora propinatis, vberrima expectanda tibi esset purgatio. & omnino expectanda, si de butyro, seroque ex animo scribis. Etenim nec aqua seri quicquam impertitur butyro, quod idem elementaris impertiri nequeat; nec butyrum seri aquæ, quod idem puræ putæ nequeat impertiri.

Dices, hoc interesse inter elementarem & seri aquam, quod hæc acris sit, ex Galeni sententia, ex Mesue nitrosa. Hęc cauillatio est mera cauillatio, *Nec vmquam tibi erit Hermionis vice.* Nam velim dicas, aqua lactis purgat ne huiusmodi

Aristo-phanes in Ecce.

acrimonia, aut nitrositate? si purgat, ergo aliunde sero purgandi facultas, quàm ex butyro: sin minùs, ergo nihil interest inter vulgarem & lactis aquam. Neque dicas, purgare quidem, sed infirmè; addito verò butyro, valentiùs; quia hoc nouum est commentum, tuo non adscriptum commentario, imò ei omnino repugnans. Iam verò visne clariùs intelligere, serum non è butyro purgandi facultatem mutuari? considera bubulinum lac, considera asininum. Quod nam ex his ad purgandum (ad soluendam aluum semper intelligo) valentius, hoc, an illud? hoc mehercule. nam non Galenus modò hoc eligit, quippe valentius, illo posthabito, quippe infirmiore; sed omnes omnino Medici. At hoc minùs butyratũ, illud multò magis. Non ergo butyro purgat serum, sed sero, hoc est sua, non aliena vi & facultate.

Præterea Medici omnes consueuerunt (à qua tu consuetudine nullo modo abhorrere debes) vt sero purgent, diligenter illud à butyro separare. Hoc sanè aliud esset nihil, quàm, si vera scriberes, omnem sero purgandi facultatem adimere. At illi eò feliciùs purgationem futuram expectant, quò diligentiùs se-

rum non solùm à caseo, sed etiam à butyro abstrahunt.

Sed, si me amas, paulisper attendamus Galenum. Lac asininum magis aluum subducere, quia serosius, ait 4. Acutor. 109. & 3. de alim. facul. 15. ineptè: quia butyrosius dicere debuisset. At reuerà nō butyrosius, sed serosius, id est, butyro omnino contrarium. Ergo falsò, nedum ineptè. Hac ratione ludificare liceret præstantissimū virum, Principem senatus nostri (nam Hippocrates perpetuus est Medicinæ Dictator) si vera scriberes.

Accedit, quòd emplastica butyri vis est ex Galeno v. simpl. at ex eodem cap. v. lenta hæc crassaq; sunt, obstruunt meatus, facilè firméq; adhærent, segnitérq; extruduntur. ac proinde vel inepta, vel non ita, vt tu prædicas, apta ad purgandum. sed hæc tua sententia (fas sit loqui) *Nata infelicibus auibus*, adolescere non potest; mihi crede, ἐφήμερός ἐστι, & penè dixerim, φάρμακον ἐφήμερον.

Iuuenalis. Plutarchus.

Iam verò audio, qui obiiciant, me destruere quidem doctrinam tuam, meam verò non construere. si serum butyri beneficio non purgat, qua ratione purgabit, quo adminiculo? Nullius: aqueo tantùm suo humore, sua tantùm acrimonia,

nia,sua nitrositate. Ergo abluendo, tergendóque, vellicãdo,stimulando. Num etiam electiuè, vt vocant? Anceps hæreo, & *in portu*, vela facere non audens; septimo tamen huius opellæ capite *vela ventis permittam* Hippocratis auspiciis, lenissima eius, vt spero, aura prosequente. Interim ad caseum tuum recentem accedamus hilari animo, auido palato. Iuras aluum ciere recentem caseum cum melle sumptum promulsidis loco, ante alios cibos, idque butyri admisti beneficio. Fieri ne potest, vt tantum tribuas tuo isti butyro, vt vel guttam, quam in recenti caseo expiscaris, aluum soluere credas? Mehercule si butyri loco tantumdem rhabarbari, ac ferè etiam scammonij insereres recenti caseo, vix eam, quam tu de butyro spondes, purgationem patraret. Caseum recenter coactũ, si sumatur ante alios cibos cum melle, purgare aluum scripsit Galenus. Fateor. An proinde quia butyratum? Minimè gentium; sed quia mellitum. Caseum comede recentissimũ absque melle, satia te, vt *Auro Crassus* (absit, non ex animo) recenti caseo, ita fiet, vt re doctus, caseoque ipso admonitus, ab istac tua sententia in nostram disce-

das. Mel autem aluum subducere, notissimum est. Audi Mesuem de sero loquentem; *sed cum imbecillum sit ad purgandum, cum melle sumptum sanguinem potentiùs purgat.* sed quæ Galenus 3. simpl. 14. de Rū succo scriptum reliquit, aptiùs quadrant melli, recentique caseo. Ru succum (vt omnino caseus) aluum adstringere, ait Galenus: mistum verò melli eamdem soluere. Dubitandum ergo non est, quin recentis casei alui laxandæ vis in mel sit referenda.

Sed ad butyrum, ad caseum Placentinum, Parmensem, ex Hollandia, Belgiaque aduectum caseum velim, mea caussa, attendas. Hi aluum subducerent, & ferè diarrhœam concitarent, si ea esset casei butyrati vis, quam prædicas. nam adeò illi butyrati sunt, vt scissi, butyri guttulas fundant.

Ceterùm, V.C. est, cur multi tibi gratias agant, meo iudicio, aut habeant. Magnam enim tu ab iis qui segniori aluo præditi sunt, gratiam iniuisti præstantem eis suppeditans soluendæ alui medicinam. Maiorem certè ab iis, qui prætereà gulæ indulgent, cùm non modò præstantem, sed gratam etiam, palatoq; suauem eis medicinam apponas. *Omne*

vtique tulisti punctum, qui miscuisti vtile dulci, omnique præstantis Medici munere functus es, qui *tutò, citò, iucundè curasti.* sed hactenus de iocis, ne nugari videamur in re seria. Illud omnino peruelim, vt de recenti caseo loquamur cum Galeno, siue potius, nisi tibi graue sit, nosmetipsi casearij munere functi (neque enim dedecet aut Philosophum, aut Medicum vilia hęc tractare: scis illud Athænei, *Zenonis esse & lentem coquere*) illum cogamus ex pinguissimo lacte, ea scilicet ratione, qua cogendum præcipit Galenus loco citato, *Seroso duntaxat humore per coagulum separato* (sunt Galeni verba) reponamusque ad annum. Quæro ex te, num hic subducat aluum? sanè, si sani sincipitis, non subducere omnino respondebis: etiam si *adeò pinguis sit, vt ex eo effluat quippiam ad speciem olei;* vt inquit Galenus. Neque dicas vetustate amittere purgandi facultatem, quia ex Galeni loco nuper laudato; vetustate fit calidior ac tenuior; ergo aptior ad purgandam aluum, si vera sunt, quæ scribis. nam tenuitate magis penetrat permeatque, calore purgat magis. ad purgationem enim calorem vndique conquiris, seroque è butyro accersis. itaque ex bu-

Asclepiades apud Celsum.

Gal. 10. simpl.

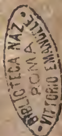
Lib. 11.

tyro paulò calidiori paulò vberiorem purgandi facultatem nancifceris. Neque quicquam obiicias de ſale, adeò vt huius opera & maleficio vetus caſeus exuat purgandi facultatem. nam ſal ſi caſeo adimeret huiuſmodi vim exiccando adimeret, abſumendóque butyrum. at hoc abſumptum non eſt, cum ex eo ſciſſo lacrymulæ ſeſe promant. Quinimo tantùm abeſt vt ſal adimat hanc facultatem, vt potius impertiatur vberiùs. Attende Galenum 3. de alim. facul. de lacte ſeroque loquentem, *Quòd ſi ipſum magis ſubducere velis, ſalis quamplurimum injicies.* Accuſabis fortaſſe me oſcitantiæ inſcitiæque, qui, de caſeo loquens, Galenum proferam de ſero loquentem. ſed audi eundem de ipſomet caſeo, *Leniunt, & caſeum quando ei miſcetur ſal & mel.*

Sed, obſecro te, V.C. præbe aures alij Galeni loco, qui tuam de recenti caſeo opinionem funditus euertit, qui apertiſſimè probat, recentem caſeum abſque melle non modò non purgare aluum, ſed eam potius cohibere, *Caſeus recens & mollis duro & ſicco flatuoſior exiſtit, minuſque quàm durus ſiccuſque adſtringit, hoc eſt aluum ſiſtit.* Ergo vterque adſtringit, aluumque cohibet, licet alter magis, minùs alter.

4. Acutorũ 91.

Sed de caseo hactenus: ad butyrum reuertamur. E Græcia video te nauigantem in Arabiam. iurè nauigas. nam irrito Græcorum auxilio, meritò ab Arabibus suppetias imploras. Ex Auenroë butyri beneficio serum purgare contendis, quippe is auctor 3. Coll. x. scripserit, vnumquodque purgans calidum esse. Cùm ergo serum, suapte natura frigidum, nonnisi è butyro calorem, vt ais, mutuari possit, certè nonnisi ab eodem purgandi facultatem. Sed non erat, cur leui hac de causa tam longam nauigationem susciperes, è Græcia in Arabiam vela faciens. Facillimè poteras, minimóque negotio in eademmet Græcia idem expiscari argumentum: *Quæcunque medicamenta purgatoria sunt, omnia valde vrunt*,
ait Hippocrates 4. de Mor. & alibi, *Fe-* De Loc. in Hom.
brienti caput ne purgato, vt ne furiosus euadat; calefaciunt enim pharmaca purgatiua. Et Galen. *Quæ purgant latentē habent calefaciendi facultatem. Sed hæc hactenus, ne videar περὶ*
μικρὰ σπουδάζειν. Iam verò è butyro tu Cic. Att. lib. 13.
purganti sero purgantem calorem ac- epist. 21.
cersis. Iniuria. nam non omnia, quæ quouis modo purgant, calida sint necesse est. Rosæ, violæ, tamarindi purgant fortasse absque calore, & omnino absque

calore, si tibimet credendum est cap.9. Sed esto ad purgandum aliquid caloris opus esse: nonne hic inest in sero, omni seposito butyro? Profectò id tu fassus es paulò ante, acres, calidasque ei qualitates attribuens. Excidit, inquies. Memoria culpam sustineat.

Butyracea purgandi facultas. Num ex sese, an sero mista magis purget? Quid impertiri, quid mutuari possit à sero?

CAPVT V.

CREVIT opus in manu: vrceum cœpi, sed currente rota exit amphora. Paucis principio te volebam, nũc tamen pluribus tecum agere necesse est. Tertia & vigesima libelli tui pagina, ne lynceus homo (seriò lynceus) in re perspicua cæcutire videreris, quamdam ipse tibi offers obiectionem, quam, credo, si commodo existimationis tuæ facere potuisses, libentissimè subterfugisses. Sed animus te vicit: audacter ea vltrò obiectare voluisti, quæ absque ignauiæ suf-

picione à te prætermitti non posse existimabas. Infirmam, fateris, butyro inesse purgandi facultatem: sero longè firmiorem. non ergo purgandi vis ex butyro deriuatur in serum. Propulsare niteris huius argumenti vim ex violis accersita similitudine: quæ infusæ quidem haud exiguam purgandi facultatem adipiscuntur; absque infusione tamen vix purgant, imò ne vix quidem. Id ipsum, inquis, butyro accidit. nam etsi ex sese purgandi vi omnino exigua præditum est, sero tamen mistum multò validiori pollet. hoc enim *infusionum mater* appellatur à Mesue, *fundamentum infusionum.*

Ceterùm (ita Deus me amet) diu multúmque cogitaui, perquisiui, indagaui haud oscitanter, haud negligenter, quidnam impartire possit aut butyrum sero, aut serum butyro, vnde statim atque cōmista sunt, validam purgandi facultatem nanciscantur. Ante mistionē vtrumque per se indigens & effætum, vt ais, post mistionem, vtrumque validum. Intende mentis aciem, ingenij viribus neruisque omnibus contēde. *Rudentem omnem, omnia demum sacra commoue*, vt aliquid ex hac mistione natum, ad purgandum efficacius eruas, nobisq; ostendas. Plautus a.1.s.1. in Pseud.

Plautus a.1.s1 in Persa. *Sed verè tu aquam è pumice postulas.* Neque obsecro te, violas oppone. nam pudet has cum butyro conferre, pudet referre, quæ de ambobus tu asseueras. De violis ita sentio. Purgandi vis in purioribus sita est earum partibus: quæ vt ab impura earumdem substantia obtunditur, & hebetatur; ita elicitur fugiturque per infusionem. Quare ex iis partibus, in quibus cohibebatur, per infusionem abstracta, valentius purgat. Hæc de violis sentio: neque vereor, ne tu eadem sentias: quæ si butyro tuo aliqua ratione accommodare posses, vt tu mecum de violis, ita ego de butyro tecum sentirem. non enim hæc nostra dissensio *Empedoclea simultas est.* Diogenianus.

Ceterùm, V.C. liberiùs tecum loquar oportet, bono veterique ritu. Pugnantia de butyro loqui videris. Veritate coactus, fassus es, exiguam hoc habere purgandi facultatem: sero mistum non mediocrem nancisci. Conferto hæc, si me amas, cum iis, quæ de recenti caseo à te nuper scripta sunt. Butyrum ibi, aut potius butyri guttulas, in caseosa compactaque substantia, ad purgandum omnino inepta, imò ad cohibendam aluum planè apta, coartatas aluum ciere

affirmas. Hîc verò eaſdem butyri partes ad hoc, vt purgent, humore ais indigere, caſeo omnino contrario. Ibi cogis coartaſque butyrum, hîc laxas & fundis, vtrobique purgationis cauſſa. Mehercule ſi vt Protheus varias contrariaſque formas, ita butyrum tuum diuerſas indueret facultates: ſi non propriæ naturæ, ſed tuo nutui obtemperaret; quæcunque tu iuberes, illico butyrum exequeretur, non poſſet, ita viuam, tam varia præſtare, tam contraria.

Iterum de butyro, déque ſero: Dioſcoridis & Galeni loca perpenſa; Meſuæ lux data.

CAPVT VI.

TIBI fidem non abrogo de Galeni verbis, *Quod à coactis defluit ſerum ſatis aluum mouere*. Multò minùs de verbis Dioſcoridis, quem ſat ſcio lib. 2. cap. 72. quæ tu affers, habere verba, ea hæc ſunt, *Lac quodcunque ſerum continet implicitum, quod vbi diſceſſerit à lacte, multò potentiſſimum redditur ad purgandum*. Vtérque auctor ſerum à lacte ſeparatum, pur-

Hęc forſaſſe deprompta ſunt ex lib. de Bonit. & vitio ſuccorum cap. 4. Locus nō eſt à Roderico adſcriptus.

gandi vim habere scribunt. Tu verò separatum inquis à caseo, non à butyro: idque sibi velle tum Galenum, tum Dioscoridem. Longè alia mea est sententia. Perpendamus primò Galeni verba: *Quod à coactis defluit serum satis aluum mouere.* Tria insunt lacti (probè nosti) * caseus, butyrum, serum. hoc cùm defluit, duo relinquit, non vnum; caseum, butyrum: duo, inquam, ex Galeni mente, qui ait *à coactis*. Quod si vnum tantùm relinqueret, hoc est, solum caseum, à coacto, dixisset, non à coactis. Idipsum sibi vult Dioscorides, *A lacte discedit serum*, nempe à ceteris lactis partibus, caseo, butyroque, nam alioqui à caseo dixisset.

* ita omnino.

Neque dicas, serum à lacte separatum, non omnes exuisse butyri partes, sed aliquas sibi asciuisse, respuisse alias: & illarum quidem beneficio aluum purgare; quia idem, & quidem veriùs, de caseo ipse affirmabo. nam serum à lacte secretum plus casei, quàm butyri sibi adiungit, vel te ipso confitente alio loco. Cùm ergo caseus alui cohibendæ vi præditus sit, certè serum ab iis, quæ à lacte discedens secum ducit, cohibentem potius, quàm laxantem facultatem mutuabi-

tur. Sed nulla te ratione excuſare poſſum, cùm apertis verbis aſſeras à ſero nullo modo extrahi butyrum. Hæc ſunt tua verba, *Cùm autem Galenus dicat, quod à coactis ſerum defluit ſatis aluum mouere, debemus intelligere id, quod à coactis abſque butyri extractione defluit.* Adiungis Meſuæ verba, quibus tuam fulcias ad Galenum & Dioſcor. explanationem; ſed inuito Meſuæ genio, tuo nõ mediocri damno. nam tantùm abeſt, vt huius verba acclament explanationi tuæ, vt potius apertè reclament. Hæc habet Meſues ex recta, perſpicua, & eleganti Siluij interpretatione: *Fit autem* (ſerum) *ex lacte ebutyrato, ſeu à quo eſt pingue innatans ſecretum, quando lubricitatis cauſſam ex partibus excretorijs auferre volumus: ex lacte non ebutyrato, cum eas partes lenire magis & lubricare ſtudium eſt.* Quid putas ſibi velle Meſuem hiſce verbis? *Ex ſero, cum ſumi debet ad purgandum butyrum non extrahendum*, tua ſunt verba. At ipſe longè aliud eum ſibi velle, & exiſtimo, & probo. Exhibetur ſerum ex hoc Meſuæ loco, butyro adempto, & non adempto butyro. Illud, cum excretoriis membris lenitate non eſt opus: hoc, cum lenitate opus eſt. Itaque duplici modo ex ſententia

Mesuę ad purgandum exhibetur serum, ebutyratum nempe, & butyratum: ebutyratum, cùm præter purgationem nullo alio opus est: butyratum, cùm præstereà exsiccata, asperaq; membra lenire consilium est. Non rarò enim accidit, vt excretoria membra præ febrili, alioue calore ita scabra, arefacta, asperáque sint, vt obliniente aliquo, & lubricante (butyro alioue) indigeant. nam alioquin tum quæ in iis conclusa exaruerunt, excrementa; tum quæ aliunde eò prolabuntur, inde elabi non possunt. vnde meritissimè Hippocrates. *Præhumectare ante* (purgationem) *corpus oportet per fomenta, quo magis pharmacis obediat. Serum*, addis, *meliùs purgat lacte solo, aut butyro solo, vtpote quod melius intestina abluat.* Si serum purgandi vim mutuatur omnem à butyro, non abluendo purgabit, sed obliniendo, lubricando. hæc enim est butyri facultas. Quod si purgat abluendo, sanè purgandi vis non ex butyro, sed ex sese. At, inquies, vtroque purgat modo. *Clypeum post vulnera sumis*: imò, (quod æquè dolendum est) palinodiam canis; appingis modò commentario tuo, quod superiùs negasti, & quidem *infeliciori Stesichori euentu.*

De affec. 29.

Ouid. 1. Trist. 3.

Pausanias in Laconicis.

Serum an solùm ad purgandum, an etiam ad alterandum apud veteres? Hippocrates, Galenus, Mesues expensi.

CAPVT VII.

QVARTO libri tui capite collapsam antiquitatem tenebris, situque obrutam, & in ruinis iacentem suis, erigere contendis. Serum, inquis, non purgationis tantùm caussa apud veteres in vsu positum, sed etiam alterationis. Ex Mesue mox allatis verbis primum mutuaris argumentum. *Quoniam* (sunt tua verba) *Mesues verba præ manibus habemus, quibus ex lacte ebutyrato serum ad lubricandam aluum accipit, ex non ebutyrato autem ad lubricitatem impediendam*: *antequam vlterius pergamus, considerare oportet iam tempore Mesues serum consueuisse accipi ad alios vsus præter purgationem.* Hæc tu: cui primo quidem condono latinitatis crimen de ebutyrato, non ebutyrato: vel potius aliò culpam deriuo in impressores sed vereor, ne tantæ illi oscitantiæ culpam sustinere possint, præsertim si hæc con-

ferantur cum iis, quæ pag.30. de ebutyrato à te scripta sunt. neque enim puto te alterum esse Zenonem Citiæum, verborum illum opificem. sed de latinitate hactenus, & alibi. non enim hîc consilium est, *in alieno foro litigandi*, ne videar, *Omissa hypera pedem insequi*. Perpendamus ergo mentem verbáque Mesuæ. Hic ait purganti sero miscendum esse butyrum; siue mauis dicere, butyrum ex eo extrahendum non esse, cum lubricitate opus est partibus excretoriis, eis nimium exsiccatis. Cùm verò eæ partes lenitate à butyro non egent, sero absque butyro purgandæ. Hæc si attendas reperies profectò, serum ad vnum tantùm vsum à Mesue vsurpatum, ad purgandum: ad lenitatem verò inducendam, butyrum adiunctum. Ecce alium vsum, quem sero tribuis, butyro esse tribuendum.

Cic. V. Tuscul.

Scholiographus in Demosthenem.

Alterum argumentum depromis ex Galeno 2. ad Glauc; *In victus ratione succus ptissanæ abundanter exhibendus, & serum lactis*. Ergo, ais, serum etiam ad alterandum apud veteres. Expendamus, vt Mesuæ, tum verba, tum mentem Galeni. De elephantiasi huic sermo est, calido siccoque morbo. itaque victus ratio ea esse debet, quæ non solùm restituat cutes

longo difficillimoq; morbo labefactatas; verùm etiam calidum ſiccumque morbum, ſeu areſcentes partes viſceraque corrigat. Nam ſicuti cibus, vt cibus, indicatur à viribus; ita, vt calidus, frigiduſue; humidus, aut ſiccus indicatur à morbo. vnde Medicinæ Dictator in Aphor. *Victus humidus febricitantibus omnibus conuenit.* Lib. 1. aph. 16. Meritiſſimò igitur Galenus in elephantiaſi ptiſſanam porrigit, & ſerum. Quòd ſi hac tu ratione ſerum alterans medicamentum declaras, ſanè & ipſe eadem ratione alimenta omnia declaro alterantia medicamenta: cum alimentum vt naturæ amicum, ita inimicum morbo eſſe debeat. quare Hippocrates, *Dietæ morbo contrariæ.* 6. epid. ſect. 7.

Neque eſt, cur obiicias, tibi ſat fuiſſe probare, ſerum ad alium quempiã vſum (quicunque tandem is ſit) apud veteres extitiſſe, quã ad purgationẽ: primò quia vſus, quem tu expiſcatus es, non ad pharmaceuticam, ſed ad diæteticam cathegoriam pertinet: quod certè non verſatur in quæſtione. Secundò, quia tuum erat probare (quod omnino in inſcriptione quarti capitis pollicitus eſſe videbaris) ſerum ipſius alterationis ergo à veteribus vſurpatum vel eadem, vel non

absimili, qua apud nos, ratione. Proba, si potes, (*& eris mihi magnus Apollo*) veteres eo cōsilio exhibuisse lactis aquam, vt iecinoris, verbi caussa, intemperamentum corrigerent; flauam, atramue bilem, aut pituitam salsam in pruritu, scabieque demulcirent, ea, qua dixi, ratione.

Iam verò quod appingis ex Hippocratis sententia, *in alimento medicina, optimum*, facis (liberè loquar) parum aptè; & quasi *Plumbeum gladium ex eburnea educis vagina:* non oppugnas nos Hippocrate, ne vmbram quidem nostram. nam Hippocrati sermo est de medicamento purgante sursum, deorsumve; aitque aliquando commodū esse medicamenta alimentis miscere, aliquando incommodum. Tu verò existimas, Hippocratem loqui de alimento, quod medicamenti vi polleat, vel potius de medicamento, quod simul etiam nutrire possit. Quæ quàm distent ab Hippocratis sententia, apertiùs intelliges ex ipsius verbis, *Medicina*, inquit, *sursum, & deorsum: in alimento medicina, optimùm; in alimento medicina, malùm.* Quænam, inquies, cùm alimento medicina bona, quænam mala? Bona sursum purgans, mala deorsum. nam *Qui*

graciles

graciles sunt, ac debiles à cibo vomant. longè enim facilior est vomitio pleno stomacho, quàm inani. vnde alibi; *Repletus*, inquit, *vomat.* Quinimo & iis, quæ deorsum purgant vtile interdum, atque adeò necessarium est alimentum. nam validum catharticum infirmo stomacho nō-nisi cum alimento tutò committes. at in stomacho robusto frustra retunditur, perperamque hebetatur à cibo vis medicamenti. Itaque iurē cum Hippocrate loqui possum, *Bonum & malum ad aliquid.*

De salu bri Diæ ta tex 5 Lib. 2. d Mor.

Ieiunus medica- mentum ne bibat 2. de Mor bis.

Lib. de alim. tex 4.

Addis vltimo loco, serum etiamsi in victus ratione præscribatur, tamen alterans omnino medicamentum dicendum esse, quòd omnino exigua nutriendi vi præditum sit. sed hæc γῆς βάϱος, nullius momenti. nam melicratum inediæ affinis est, minúsque nutrit, quàm tuum serum, quod satis butyratum est, satis caseatum. Itaque *gladiis*, vt dicitur, *posthac pugnabis, non volsellis.*

Parœ- miograp

Serum an verè catharticum? Hippocratis mens de hac re aperta.

CAPVT VIII.

PRætermissum à nobis est, omnino intactum, primum opellæ tuæ caput, cùm nullam exerceas ibi simultatem cum aduersario tuo. Hac eadem de caussa & quintum prætereo. non enim vnquam tibi videbor natura φιλόψογος. Itaque ad sextum gradum facio: in cuius ipso limine scrupulum offendo, à te mihi omnino euellendum. Vocas in dubium serum an verè catharticum: mox id negas asseueranter: aisque illud vel non per se, sed adiunctorum beneficio flauam bilem, vstamue pituitam purgare, vel, si per se, non è longinquo, sed è ventre solum, vt de absinthio scriptum est à Galeno. Neutra (dicam liberè) mihi probatur assertio tua. Et quidem mihi persuaderi non potest, vt tanta humorum copia; quæ à sero educitur, prodeat è solo ventre. nam si quantus quantus is est, humor esset, & excrementum, tanta sanè humorum vis à sero extrudi

Quærit Rodericus in quinto capite, quanam seri mensura veteres vterentur: quod cũ innotescat ex hoc 8. nostro capite citatis locis; hîc peculiariter discutere visum non est. Ergo iurè prætermissũ quintum Roderici caput.

non poteſt: apud vnumquemque puto compertum eſſe, ſerum non ſolùm prima, ſecundaue die, ſed reliquis etiam, ad vigeſimam vſque, ſi tam diu ſerum bibi neceſſe fuerit, copioſum promere humorem. Roſaceum ſolutiuum ſcio te ſtatim obiectare. Quæſo, ne me cogas inuehi in vulgus Medicorũ. Roſaceum ſolutiuum ſolam aluum purgare, ij tantùm credunt, qui parentum doctrina, quæcumque ea ſit, acquieſcentes, inertes & ignaui rem ipſam non ſpeculantur. Quotus enim quiſque eſt tam antiquus, & ſimplex; tam hebes, tam pinguis, qui excrementorum vas, à roſaceo extruſorum in ſolo ventre contineri, in exilibus meſerei venis ſibi perſuadeat? Qui profectò è libris, vulgarique doctrina vel tranſuerſum vnguem recedere, crimen maieſtatis arbitrantur. ſed hac de re alibi. Hîc verò ſententiam noſtrã Hippocratis teſtimonio, etſi genere Coo, põdere tamen, auctoritate, ac fide planè Attico cõfirmabimus. Lib. 2. de Mor. in eryſipelate pulmonis vna tãtùm purgatione non contentus Hippocrates, qua nimirum ventrem primoreſque ductus emundaret; aliam adiungit ex lacte ſeroque, qua ſanè omne corpus, ac præ-

cipuè thoracem à bile vindicaret; *Huic pharmacum deorſum purgans bibendum dato & lac aſinæ inſuper bibendũ, ſi non natura fuerit ſplenicus: ſi verò ſplenicus fuerit, ne purges, neque lacte, neque ſero, ſed eo, quod modicum ingeſtum multùm purgat.* Hæc Hippocrates, circa quæ velim animaduertas, ſplenico, cui prohibitum lac eſt, validum ſubſtitui catharticum. Ex quo ſanè intelligi poteſt, lac aut ſerum non eo conſilio hîc vſurpatum ab Hippocrate, vt vel prioris medicamenti reliquias abſtergens abluenſque educat; vel vt calorem, à calore medicamenti, aliove genitum, reſtinguat; ſed vt verè purget, electiuè purget, ac validè. quod apertiùs ex eo patet, quod ſero, lactique prohibitis ſubſtituat, *Quod modicum ingeſtum multùm purgat.* Ex quo præterea liquet, ab Hippocrate non exhiberi lac aut ſerum, cùm catharticum validumque medicamentum interdicitur, vt quiſpiam ſibi fingere poteſt, cùm id, *quod modicum ingeſtum multùm purgat*, quod ſeri iuuamen eſt validum ſit, ac vehemens medicamentum. De morbo craſſo Hippocrati ſermo eſt lib. de int. aff. *Huic*, inquit, *cùm ita habuerit, ventrem purgato, deorſùm quidem per hippophæs, ſurſum verò per veratrum. & cum à veratro purgatus fuerit,*

poſtera die lacte aſinæ cocto ſubpurgabis. & eodem lib. ſect. 2. *Et poſt clyſteres, qui probè ducant, lacte aſinæ purgato heminis octo.* ſect. verò tertia loquens de morbo regio, *Deinde*, inquit, *fomento adhibito, elaterium bibendum dato. tertio verò die rurſus infra purgato, cum lacte aſinæ.* Sed clariùs 4. Acutorum in comitiali morbo & ſemiſyderato, *Medicamentum exhibere ſurſum purgans, niſi alleuetur. ad infernam verò aluum, ſi non ſubeat, infuſum per clyſterem adhibere. Poſtea verò lac aſininum coctum bibendum dato & non minùs quam duodecim heminas bibat. ſi verò adſit virium robur* (quo magnam purgationem, magnamque ſeri vim ferre poſſit) *plus, quàm ſexdecim.* Hoc eodem libro velim attendas paulò accuratiùs febris ardentis curãdæ rationem. Primò aquam, & aquam mulſam affatim bibendam conſulit Hippocrates, deinde clyſteribus vtendum, mox vomitu, demum lacte aſinæ cocto purgandum: purgãdum, inquam, non aluum, quam clyſteribus expiauerat; non ſtomachũ, quam emundauerat vomitione; ſed venoſum genus, quod bile ſcatens, ardentem febrem concitauerat. Audio te clamitantem, illum librum non eſſe Hippocratis germanum. Hoc inane eſt victi perfu-

gium; inane asylum; nec vnquã tibi erit *Hermionis vice.* si Hippocratis librum esse negas, Hippocrati æqualis esse doctrina victus fateberis. At Hippocrati æqualis nullus: ergo Hippocratis liber est. Captiuncula te vici, prius victum solida ratione, perspicua veritate.

Aristophanes in Babil. ex Suida.

At video te omnino tergiuersantem, renuentem scilicet hosce locos, tanquam de lacte non de sero loquentes. Ceterùm si rem candidè & sine fuco spectabis, quod de altero asseritur, iurè de altero asseri posse fateberis. Lac sero, serum lacti sæpe ab Hippocrate substituitur, lib. de Mor. de Int. Aff. de Mul. Mor. alibi: *Lac asininum bibendum dato, aut serum caprinum decoctum.* & alio loco, *si verò non adfuerit serum, lac asininum coquito, & exhibeto.* alibi, *Lac asininum, aut serum bibendum præbeto.* Quid quòd, V. C.? te vt conueniam, te potius, quàm Hippocrate vtendum teste. in ipso capitis limine hæc habes, *Quod de lacte diximus, sero potest adaptari.*

Quid tandem his? inquies, quorsum hæc omnia? An vt probent, serum esse catharticum? Profectò non loquor παράδοξα; audi: nam

Sæpe etiã est holitor valde opportuna loquutus.

Æschil. in Phryg.

si ad catharticum constituendum aliquod medicamentum· satis est, vt sua, non aliena vi purget; vt non è solo ventre, sed ab omni corpore, pluribusve eius partibus bilem, v. g. prolectet; serum catharticum esse medicamentum, tibi omnino probaui ratione, auctoritate, experimento. probaui, inquam, nisi Thimone Niceo, qui nec rationi, nec sensui credendum putabat, difficilior fueris, & peruicacior. Neque deleas serum à catharticorum albo, quòd purget plurimos humores, bilem, pituitam salsam, humoresque exustos; quia *Medicamentum, vbi corpus intrauerit, primò quidem ducit id, quod sibi secundùm naturam familiare est, deinde alia trahit & purgat.* Nescio quid nutas de epithymo, serum purgare innuens certos humores huius beneficio. Candidè, velim, mecum ipse animaduertas, epithymum à Galeno non esse sero adiunctum, quòd hoc nihil purget, sed vt purget magis. Quemadmodum enim 7. meth. Mulsæ à Galeno additum est origanum, calamentum, hyssopum, non quòd ea non discutiat, aut detergat; sed vt citiùs id præstet, faciliùs, valentiùs: ita sero adiunctum est epithymum, roboris ergo, & promptioris facultatis.

Hippo. lib. de Nat. H. tex. 10

Quinimo tuo te possem gladio iugulare, tuo vtens argumento. Ais pag. 31. serum alterare, subdis, *Hæc opinio non habet contrarium sibi Galenum: quippe Galenus veteres dixit ad soluendam aluum sero vsos fuisse, nec tamen alios vsus negauit.* Haud absimili ratione & ipse argumentor, Mesues, Galenusue vsus est sero cum epithymo ad purgandum; non tamen negarunt, serum absque epithymo purgare: neque igitur à te negandum est.

Tu verò, qui putas, serum lubricando purgare aluos, dicas velim, (*nec mihi sis mutus Hipparchion*) liberè dicas, cur non purgat pituitam, solam bilem flauam, aut atram purgat? si lubricat, omnes quicunque obuiam fiunt, humores ducet: imò pituitam multò magis, cùm hæc vberior sit, promptior, magisque obuia. Mesues verò ait, *Purgat clementer, & sine morsu bilem flauam, & exustos humores*: idem Galenus cęterique.

Zenodotus.

Inquies, ex eo quòd bilem, vstosque humores purgare dicatur à Mesue, non proptereà excludi pituitam, hac ratione vnumquodque medicamentum, purgās vnumquemque purgare humorem, asseri posset. Polypodium, epithymum pituitam trahent; agaricus melancholiam;

rhabarbarum aqueos humores; exustos mechoacan; cætera cæteros sibi omnino cõtrarios, inimicos, & infestos. Non, inquam, hæc trahent ea ratione, qua dicitur ab Hippocrate loco superiùs à me laudato; sed primaria ratione, vt rhabarbarum purgare dicitur flauam bilem, agaricus pituitam. Sed hæc nugæ sunt, meræ nugæ. nam purgantium medicamentorum facultates omnino peruerteremus nihil certi de iis afferentes. Iam verò περὶ * κοιλιολυσίαν γίνεσθαι, diutius non licet, ne stercorei medici esse videamur.

* In ventre exonerando occupatum esse. Cic. Att. l.10 15.

An sero insit nitrum? Quidnam sit, quod in fundo vasis subsidet? De seri detersione aliorumque.

Caput IX.

De eo quod subsidet in vase distillatorio, modò mihi agendum tecum est. Nitrum esse omnino existimo, quod prius inerat in sero. Hoc autem non reddebatur ab eo ante distillationem ita salsum, quia prius nitrum non erat for-

tasse ita salsum. nonnihil enim salsedinis adipisci potuit ex distillatione, calidum magis siccumque redditum. Quod enim in fundo vasis subsidit toto distillationis tempore, cùm distillanti igni proximum sit, magis exsiccetur, necesse est, non solùm perẽni validaque ignis actione (esto, verum sit, quod de distillatione dictitas) sed etiam sursum euolante eo, à quo perfundebatur, humore. Accedit, quòd vnumquodque distillatione separatũ à cæteris sui partibus acrius est, efficacius, validius. Etenim quam acredinem, acutiemue, exempli caussa, in tartari sale, vini, aut aceti senties? quam vim experieris in gutta olei vitrioli? quam acrimoniam, aut aciditatem? Sanè & tibi pannos illico perforabit, aduretque, & ori admotum vix ferendam acrimoniam, aut aciditatem (nam acidum, non acre, sunt qui volunt esse oleum vitrioli) tibi promet? Quod si tu sumeres totum illud vitriolum, vnde ea gutta, quæ panno aut ori admota est, fuit extracta; pannoque imponeres, aut linguæ admoueres; certè neque illum perforabis, neque hanc vlla effatu digna afficies acrimonia. Itaque non est, quòd mireris, si nitrum, in imo vasis hæ-

rens, magis salsum nitrosumue redderet distillatum serum, huic iterum si misceretur.

Sed videamus paulò accuratiùs, an reuerà nitrum sit, an potius exustum caseum, vt contendis: videamus mea, tua videamus argumenta. Nitrum esse puto, primò quia hoc in sero inesse, auctor est Mesues, comprobat experimentum, cùm eos, qui nitro tribuũtur, effectus serum præstet, vel teipso confitente. Secundò, quia ipsi sensui innotescit esse nitrum. nam mordet ferè cum salsedine. Hæc mea sunt argumenta, si non planè aperta firmaque tuis certè apertiora & firmiora. Quinimo tu hac in re nudus es, & inermis, *Ipso nudior paxillo*. solùm asseris esse caseum, ignis vi excoctum, nulla id probans ratione: quasi assertio tua firmum sit argumentum, firma ratio; *Xenocratis testimonium, Metelli tabulæ*. Iam verò cùm propriam fulcire nequeas opinionem, alienam labefactare contendis: sed incassum, & iniquo fato, Carneadi omnino contrario. nam vt hic *Nullam vnquam rem defendit, quam non probarit; nullam oppugnauit, quam non euerterit;* ita tu (pace tua dixerim) quod defendis, nunquam probas; non expugnas vn-

Cic. Att. lib. 1. ep. 13. Val. l. 2. c. 5. Cic. 2. de Orat.

quam, quod oppugnas. Re doctus id intelliges, si tantisper mihi operam dederis. Nitrum, ais, non est, sed nitrosæ partes, à vero nitro longè dissidentes. Colligis id ex Galeno dicente, nitrosas partes esse subtiles (cuiusmodi, inquis, sunt seri partes) nitrum verò crassum esse ais, ac terreum. sed, mihi crede, *Non opus est Carneade ad hæc refellenda.* Dic sodes, dic, si me amas, putas ne ex eo, quòd nitrum solidum, nulloque respersum humore, crassum sit, & compactum, eodem modo crassum esse humore perfusum, & omnino liquatum? Profectò nitrum, aqua respersum liquatumque in aquam & humorem abit, euaditque tenue, penetrans, permeansque, abstergens, & aperiens. Sed demus, quod contendis, crassiusculum esse ex sese, num etiam tale erit nostro corpori? Non ædepol id affirmabis, si memoria tenes, quæ superiùs ex Galeni sententia ab vtroque nostrum dicta sunt. Medicamentorum qualitates definiendæ sunt non ex sese, *sed respectu eius ad quod dicitur*, hoc est, respectu nostri. Quare etiamsi demus, nitrum terreum esse, & crassum, cùm tamen intra corpus assumptum attenuet, aperiat, detergat, non crassum,

Cic. 1. de Diuin.

ſed ſubtile vt dicatur, habeaturque, dignum eſt.

Sed circa tua verba pauliſper mihi verſandum, *Nitroſæ partes appellantur* (agnoſce tua verba) *non quia nitri ſubſtantiam in ſe habeant, ſed quia detergente duntaxat qualitate nitri qualitatem imitentur.* Ex eo igitur nitroſum exiſtimas, quòd nitri qualitatem imitetur detergēte ſola qualitate, quòd ſolùm detergat. Satis mirari non poſſum! Quia ſerum detergit nitroſum appellas! *Heu priſca fides!* Nonne vides, hac ratione aquam hordei, mulſamque, imò omnia quæ abſtergunt, nitroſa dicenda eſſe? Aperta res eſt. nam ideò, ais, aliquid putandum eſt nitroſum, quòd abſtergens ſit: ergo quodcunque abſtergens nitroſum appellabis neceſſariò. Sed hîc tu *Trioboli doctrinam* appingens, *Chironium accepiſti vulnus.* Mederc ſi noſti artem: ſed mihi crede, *Ne Mercurius quidem, vt à Galeno dicitur, cum Muſis mederetur.* Sed eccum pharmacum; præſto eſt ex tuo commentario: *Id omne, quod abſtergendo euacuat, nitroſum putandum. Cantilena è ſcholis.* nam quod tantùm abſtergit ab eo, quod præterea euacuat, diſtat ſolùm *ſecundùm magis & minùs*, ſi neutrum verè nitroſum. quod enim me-

Zenodotus.

Cic. 1. de Orat.

diocriter abstergit, inefficax est ad euacuãdum: quod verò paulò validiùs, euacuat prætereà. At *magis & minùs non variant speciem*. ergo si omne, quod abstergendo euacuat, nitrosum dicendum; etiam quod non euacuat, paulò infirmiùs existẽs, nitrosum vt dicatur, dignũ est. Prætereà mel, verbi gratia, abstergendo aluum commouet: id sanè non dissimulabis. at hoc neque nitrosum est, neque nitrosum quisquam appellauit vnquam. Quod si nouam nitrosi significationem commentus, eam melli aptare volueris, vide, ne quasi *pygmæorum acrotinia colosso potius adaptare videaris.*

Philostratus in Niceta.

Iterum de seri partibus, déque distillationis vi, & natura. Quòd primò ascendit, calidius ne sit, an frigidius?

Capvt X.

De tenuioribus seri partibus, quæ primùm in distillatione ascendunt, iterum postulas Obicium apud Galenum 10. meth. cap. 9. sed is pristina

actione nostra ita euasit ab tua accusatione, vt te potius Galenus condemnauerit. Itaque de seri partibus distillatione separatis non Galeno iudice, quippe tibi seuero & infesto, sed ratione ipsa cognoscente litigemus. Calidiores ais ascendere, vtpote quæ subtiliores sint, ac tenuiores; subsidere frigidiores, ceu crassiores. Velim, vt seposita tantisper seri distillatione, rosam distilles, aut cichorium; imò absinthium, aut calamentum. Quod ex his abstrahitur, tenuius ne est, calidius, an frigidius eo, à quo abstrahitur, rosa, cichorio? sanè frigidius est. non solùm enim tu ipse rosacea & cichoracea vteris ad refrigerandũ, quippe valdè frigidis, etiam si in cichorio & rosa non exiguum caloris gradum inesse fatearis, vel ab odore victus, vel amarore; sed ferè etiam calamenti, absinthiique, si fortè Cardano credideris, & Montano. Ergo quod ascendit frigidior est pars rei distillatæ.

Neque dissenties ab hac philosophia, si paulò accuratiùs vim distillationis attendas. stilletur, exempli caussa, cichorium. ex hoc, quæ primò ascendit, pars ea est, quæ cùm tenuior, tum misto infirmiùs hærens, infirmiùs vnita. necesse

eſt enim, vt quod primò ſeiunctum à cæteris ſurſum repit, & agilius ſit aptiuſque ad aſcenſionem, & promptius ad ſeparationem. Tenuius ergo erit, & minùs vnitum: hoc eſt aqueum magis, & magis fluxile. Itaque è cichorio, abſinthioue, aut calamento aquoſiores primò abſtrahuntur partes: ac proinde frigidiores.

Neque verò radicibus duntaxat, herbis, aliiſque humidioribus hæc conſentanea eſſe putes; ſed ſiccioribus etiam, calidioribus, vno ferme excepto vino. Diſtilla, verbi cauſa, aromata; ex aromatibus calidiſſima quæque cinnamomum, cariophyllum. Qui primò ex his in altum abſtrahitur, humor ſicuti tenuior eſt, ſubtilior, minúſque pinguis; ita frigidior, ſeu mauis dicere, minùs calidus. Aqueus ferè eſt, ſi ſubſtantiam ſpectes: ſi verò qualitates, longè minùs, quàm qui remanet, deindeque abſtrahitur efficax. Etenim diuturniori diſtillatione ex terreſtrioribus illis, craſſioribuſque partibus craſſiuſculus quidam humor elicitur, qui vt priori pinguior; & verè craſſior, ita calidior eſt, & efficacior. Huius ſcrupulus plurimis eius drachmis virtute, caloreque præſtat. Hæc vt tibi

perſuadeam,

persuadeam, non est quòd admodum laborem hermeticæ artis te peritissimum esse, iampridem noui. Hæc eò spectant, vt intelligas, tum Cardanum, Montanumque non esse futiles, aut ineptos, calamenti, absinthij, mentæ distillatas aquas frigidas esse opinantes: tum si mentæ, absinthij, immo cinnamomi, & caryophillorum, nedum rosarum, aut cichorij tenuiores partes frigidæ sunt; verendum non esse, quin & seri partes tenuiores frigidæ existant.

De menta, absinthio, calamento ex aliena sentẽtia dixerim. De phlegmate, sale volatili, & fixo, æthereoque spiritu, scio quid comminiscãtur Chimici: quos sicuti hac in re non aspernor, ita non veneror. Quod primùm distillatione abstrahitur in altum, non esse misti partem, vi non pollere eadem atque mistum, commentum est, & somnium, *Hiberæ neniæ.* Quis enim aut Chimicorum, aut Chimistarum est, qui inficietur, feniculi, verbi gratia, distillatam aquam oculis non prodesse, lactucæ capiti, cordi florum aranciorum, stomacho menthæ, vtero capillorum veneris? D. Hieronym.

Neque dicas, in hasce aquas, per se inutiles, volatilis illius, fixiue salis clam

nobisque inscijs portiunculam irrepsisse aliquam, cui vis omnis, omnis aquæ virtus accepta referenda sit; quia aquam illam merum esse phlegma, hoc est, effœtum, inutilémque humorem, incoctum miniméque subactum, neque proinde misti naturam redolere mera tergiuersantis Chymici esset assertio, merũ commentum, inane somnium. Illud etiam monuerim de tenuioribus crassioribusque partibus me non ita sentire, vt quæ crassa sunt, illico calida esse existimem: & è contrario quæ tenuia, eadem & frigida. nam & crassior substantia, frigidior esse potest, & tenuior paulò validior. Exempla vnicuique obuia: neque tibi, qui hac in re *Roscius es*, hîc apponam.

De calidioribus, crassioribus, frigidiorib. tenuioribusque partibus; de oleis, aquis, phlegmatibus, vt vocant, rei distillatę multa dicẽda non hîc, in priuatis hisce exercitationibus, sed in publicis, & fortasse edendis disputationibus contra Lusitanum.

Cic. I. de Orat.

Serum distillatum an purget? Minùs ne, an magis alteret? Libauij locus perperam à Roderico acceptus.

Capvt XI.

Itervm atque acriùs instas, vrges, insectaris Obicium, existimantem, stillatum serum & infirmiùs purgare, & al-

terare valentiùs. Insectaris autem his verbis, *sed porrige seri tui destillati heminas illas quinque aut plures, quas non destillati porrigebant veteres; dispercam, nisi aluum soluat.* Iuras stillatum serum, vberrimè sumptum, omnino purgaturum. Et iurato tibi, & non iurato credo: quippe probè nouerim, vbertatis id esse proprium & copiæ. Thermales aquæ, vel quæ per vrinæ ductus innata quadam vi feruntur, vberrimè sumptæ aluum commouent. De niuerina, quæ armeno bolo prædita, atque adeò diuretica facultate aluum coartare deberet, re doctus id affirmo, in méque recipio: non enim semper hîc λογίαζος εἰμὶ. Sed hæc leuia sunt, nec diutiùs me ancipitem habuerunt. Libauij verò locus, (*de fumo nunc ad flammam*) quē in tuū inseruisti, vel potius alligasti commentarium, incertum adeò dubiúmque reddidit, vt quo illum consilio appinxeris libello tuo, adhùc assequi, etiam si intenderim mentis aciem, non potuerim. Tuum in hoc capite consilium est de seri partibus disserere, quæ ascendunt, quæque subsident in distillatione. Ais, (quod obstrepit in quadriuiis) tenuiores ascendere, subsidere crassiores. subdis de tenuioribus aduer-

Ammianus lib. 14.

sus Obicium, has calidas esse, ac proinde inscitè ab eo exhiberi in febribus frigefaciendi causa. Instas in eumdẽ, tenuiores hasce partes non esse ad purgandum ineptas, vt vult Obicius, sed multò aptiores, cùm *tenuitate abluant, detergant, repurgent*, vt ais. Demum accersis Libauium, qua de caussa dij norunt. Obicium alloquens hæc habes, *Sed si propiùs ad distillationem cupis accedere, consule spagiricæ artis peritos, inter quos optimum occupat locum Andreas Libauius, qui de sero sic loquitur: Sic ergo in tres partes diremptum lac est; nempe aëream, cum qua est & ignea, quæ separari potest distillatione: postea aqueam, & tandem terream, quam caseum vocant, sicuti aquã serum.* (hæc Libauius, subdit immediatè Rodericus) *Iuxta huius auctoris sententiam id, quod priùs in distillatione egreditur, propriè serum dici nequit, sed dicitur substantia aërea atque ignea: secundo loco serum conspicitur, vltimo tandem relinquitur pars terrea, seu caseosa.*

Cogendus est Musarum cœtus, consulendus Apollo, vt, quorsum tu cum Libauio, quorsum tua, eiusque verba, intelligamus. Verba Libauij, si per se attendantur, aperta sunt, omnino aperta; si conferantur cum tuis, omnino obscu-

ra. Ea tantùm sibi volunt, tres esse lactis partes, per coagulum separãdas, aëream, seu butyrosam; aqueam, seu serosam; terream, seu caseosam: igneam verò, quæ inest aëreæ, non coagulo, sed sola distillatione seiũgi posse existimat. Quæ sicuti vera sunt, ita ad rem tibi propositam omnino inepta. neque enim quæ antea, neque quæ postea à te scripta sunt, Libauij loco aut probare, aut fulcire potes. Itaque hæc *Incudi redde*, cùm *Nihil ad fides*. Horatius in Arte. Lucianus de saltat.

Sed est, V. C. cur à te veniam petam oscitantiæ meæ. Aperta sunt tua verba, aperta mens. Ais, Libauium asserere, quod primò ex distillato lacte elicitur, aëream esse substantiam, igneamque; quod verò deinde, serum esse; quod demum, esse caseum. sed heus tu, quid loqueris? Libauius lac distillat? seiungit lactis partes distillatione? Imò verò alio quouis modo seiungit, prætera quàm distillatione. Discrepant omnino opiniones nostræ. Mi Roderice; non verbis modò, sed vniuersa re, & tota sententia à te dissentio: & vt dissentionis meæ rationem habeas, Libauij sententiam hîc perstringere visum est: idque eò libentiùs, quòd non vulgarem doctrinam,

contritamque philosophiam contineat. *De resolutione per coagulum* (sic enim inscriptum caput est) agere intendit Libauius: tresque præcipuos proponit modos, quibus natura ab inutilibus vtilia, pura ab impuris segregare consueuit. Primum violentum per ignem; alterum putrefactorium per calorem extraneũ; tertium fermentatoriũ per principium intrinsecum. tres hosce modos, à natura, *nullo edocta magistro* repertos, ait Libauius placuisse arti: ac propterea hanc excogitasse instrumenta, veramque rationem naturæ actionis æmulandæ. De putrefactionis, violentiæque per ignem imitatione cùm superiùs egisset, prosequitur modò fermentationis naturalis imitandæ rationem. & affert exempla, de naturæ quidem fermentatione seu efferuescentia in musto; de artis verò in lacte. Nam sicuti in illo, intrinseco quodam naturæ motu efferuescunt ita partes, & fermentantur, vt puræ ab impuris, tenuesque secedant à crassis; ita in hoc æmulantis artis adminiculo (coagulo, alioue) butyrum à sero, serum à caseo, caseus ab vtroque facillimè secedit. Iam verò ex tribus hisce, quatuorue lactis partibus, quatuor elementis respon-

Hippocrat.

dentibus (nam in butyro, aëri consono & affini, igneam inesse lactis partem, censet Libauius) terream, & aqueam non solùm coagulo ait secerni posse; sed etiam elixatione, simplicique quiete; pondere nimirum descendente caseosa terreaque parte, aquea & serosa inundante. Aëream verò sola quiete vix, ait, ab reliquis secedere, aut potius vix cogi in butyrum, & concrescere: proindeque opus esse agitatione & motu, per quem dissipato spiritu, cuius opera liquata ea erat, ac diffusa, cogatur & concrescat. Iam verò ignea lactis pars nullo ex his modis aut cogi, aut separari potest à reliquis: neque coagulo, coctione, aut quiete, vt aquea, terreaque pars; neque agitatione motuque, vt aërea; sed sola distillatione, chymico nimirum opere & auxilio. *Sic ergo in tres partes diremptum lac est, nempe aëream, cum qua est & ignea (quæ separari potest distillatione) postea aqueam, ac tandem terream, quam caseum vocãt, sicut aquam serum.* Tu verò quàm latè vages, quàm aberres à mente Libauij, iam notissimum est. Tu ais Libauium distillare lac, at Libauius tantùm abest, vt id distillet, vt potius ab eo capite distillandi artem rationémque arcens, solo coagulo, co-

ctione, aut quiete illud separet, aut seiungat. Tu ais, quod primùm distillatione elicitur, propriè ex Libauij sententia serum nō esse, sed partem aëream. At Libauius, præterquam quod, vt dixi, lac non distillat, neque propriè, neque impropriè serum esse ait; sed esse florem lactis, cremoremque, siue, quod idem est, butyrum. Quod sanè tu videris nullo intellexisse modo: nam si sciuisses aëreā lactis partem dici à Libauio florem, cremorem, & butyrum; profectò non scripsisses, *Iuxta huius auctoris sententiam id quod prius in distillatione egreditur, propriè serum dici nequit, sed dicitur substantia aërea.* Contra verò Libauius ait igneam, quæ butyro inest, lactis partem nonnisi distillatione secerni posse. Tu autem eius mentem non assequutus, eius mentem corrumpis.

Lucian.

Iam verò adiungis Quercetani locum, sed qua de caussa, vix, puto, tute nosti. Sanè *Mandrabuli more tibi res succedit.* Non enim connexus est locus cum Libauij loco, non cum inscriptione capitis, non cum iis, quæ præcedunt, non cum iis, quæ consequuntur, cùm consequantur nulla. Ergo non loco locum, sed

Sophocles.

Morbo quidem morbum addidisti tu alterum.

Quod facit ad vim distillati seri, magis hoc refrigerare, illud argumento est, quod subtilius sit, ac tenuius, ac propterea faciliùs peruadens per omnes corporis partes: cúmque nitrum exuerit, partes calidas vtique deposuit, Empyreuma, inquies, ei accessit. Mendosè. nam κατὰ τεχνὴν distillato sero partes nullæ accedunt calidæ. sed hac de re cap.14.15.16.

An serum hecticæ opportunum? Galeni locus expensus, aliter atque à Roderico explanatus.

CAPVT XII.

SERVM an febribus sit vtile, disceptas nono libri tui capite. & de hectica quidem id omnino affirmas, annuente Galeno 10. method. 11. vbi apertis verbis scriptum est, asininum lac hecticis esse opportunum. Opportunum autem, inquis, quia serosius: ergo serum, ais, hecticæ opportunum. Acutum sanè; & subtile argumentum, quod ego verum vellem. Cæterùm veritatem inda-

gans ſubtilitatem ſubtilitate compenſo. Galenus aſininum lac, quod ſeroſius eſt, magis commendat hecticis. Eſto. At non propter ſerum: adeò vt humor ille hecticis ſit opportunior, ſed propter frigiditatem eius lactis maiorem, maiorémque humiditatem. Itàque formalis ratio, vt περιπατητικῶς loquar, cur lac aſininum in hectica cæteris præferatur, humiditas eſt, & frigiditas. Quòd ſi haſce qualitates lac haberet abſque copioſo ſero, ſero hecticis non eſſet opus. Quare non licet ſic ratiocinari, ſeroſius lac hecticis vtilius; ergo ſerum vtile, vel propter ſerum. nam ſi æquè frigidum humidumque vaccinum eſſet, licet minus ſeroſum, magis tamen probaretur, cùm magis nutriat firmiùs adhærens, æquè refrigerans humectanſque. Illud tamen animaduertas lac aſininum non eſſe frigidius quia ſeroſius, itavt à ſero frigus accipiat. ſed potius è contra, ſeroſiùs eſſe quia frigidius: adeò vt ſeroſitas ex frigore, non frigus ex ſeroſitate naſcatur. Ex frigidiori animalis temperamento frigidius lac gignatur oportet, ac proinde ſeroſi humoris vbertas & copia. Hæc hactenus

—— *Nunc retrorſum*

Vela dare, atque iterare cursus
Cogar relictos. Horat.

Ad hecticam reuertor: quam accuratiùs hîc perpendere visum est, vt enunciati mei clariùs innotescat veritas. Hectica calidum est, siccumque intemperamentum: atque ita calidum & siccum, vt partes solidæ exaruerint, feréque absumptæ contabescant. Quare in hectica duplex scopus maximè spectandus est, alter intemperamento, extenuationi alter propositus, Itaque medicamentum ad hæc opportunum huiusmodi esse debet, vt humectans & refrigerans facilè, multùm, citóque nutriat. Nihil ergo lacte accommodatius: quippe frigidum humidumque est, facilè adhærescens, facilè nutriens vel ipsius affinitate naturæ. Illud, inquam, accommodatius, quod frigidum magis & humidum promptiùs valdéque nutriat. Asininum magis frigidum, minùs nutrit; vaccinum magis nutriens, minùs frigidum est. Illud intemperamento longè aptius, hoc opportunius tabescentiæ. Quod si hoc illius haberet cùm frigiditatē, tum humiditatem, etiamsi minori præditum esset seri copia, omnium tamen opportunissimum (his saltem spectatis) fermè censendum esset.

Vides ergo ex hac ratiocinatione, serum, aut serosum lac, vt serosum est, hecticis non valdè vtile, non valdè opportunum: siue mauis dicere, non propter serositatem extolli asininum lac, & præferri à Galeno.

Cæterùm video, qui obiiciant illud Aristophanis in Ran.

Apertiùs mihi loquere, atque indoctiùs. mea nimirum verba (eorum caligine & asperitate) non assequuti: hecticamque proinde spectandam esse dicent, vt calidum est, siccumque intemperamentum; non vt tabe macieque absumpsit corpus & confecit: hacque ratione serosius lac opportunius, hoc est serum ipsum: sed verè hi, *Camarinam mouent, excitantque, vt dicitur, octipedem.* Serosius lac opportunius est, quia frigidius humidiusque. Ratio igitur formalis, cur præferatur, humiditas est & frigiditas. Itaque licet ita quidem argumentari, serosius lac hecticis magis commodum (vtpote magis frigidum, & humidum) ergo frigus & humiditas magis commoda. Non verò ita, serosius lac opportunius, ergo serum ipsum opportunius. Iam verò si ne modò quidem me audire velis, à meorum asperitate, obscuritatéque verborum, in

Lucianus de Apophrade Seruius 3. Æn. Suidas.

oscitantiam tuam: in tuam peruicaciam culpam deriuabo: & iurè deriuabo, cùm hæc mea non sint aut *Teucrum Pacuuij*, aut πρόβλημα ἀρχιμήδειον.

Cic. 1. de Or. idem Att. l. 13. ep. 28.

Seri nitrositas. Quomodò lac, præsertim asininum, nitrosius, quomodò serosius censendum sit?

CAPVT XIII.

QVò me cunque rapit tempestas, deferor hospes. Verè in syrtim delatus sum, in scyllam libelli tui. Diu, fateor, multúmque laboraui, vt consilium tuum assequerer. Assequutus tandem fui, atque ita assequutus, vt omnino mihi sit insequendum & consectandum. Probare niteris, serum non esse nitrosum huiusmodi ratiocinatione: Si serum nitrosum, lac etiam nitrosum esset: immo (quod inde sequitur) quò serosius lac, eò nitrosius esset. Ex quibus absurda quædam in aduersarium deriuas, hecticis nempe, quibus ex Galeni sententia serosius lac, vt asininum, opportunius est, nitrosius esse opportunius: imò ipsum ipsum nitrum.

At reuerà asininum non est, inquis, nitrosius, quamuis serosius, cùm ex Galeni sententia minùs acre sit. Hæc est tua doctrina & argumentatio, à me hîc *picta coloribus tuis penicilio meo*. Itaque tu verè existimas (posito serum esse nitrosum) & lac nitrosum esse, & quò serosius, eò nitrosius necessariò asserendum. Ego vt de lactis nitrositate tibi assentio, ita planè dissentio de nitrositatis augmento pro rata portione serositatis. Haud difficulter in meam te alliciam opinionem, si tantisper mihi operam dederis. Mulsum (vinum mulsum, mellitum vinum) aquæ misceo: exempli causa, quatuor mulsi vncias, quatuor vnciis aquæ puræ. Mox eidem vasi duas addo mulsi vncias, tres quatuorve aquæ puræ putæ. Hoc mistum, quod sex continet vncias vini mulsi, estne dulcius eo, quod quatuor prius continebat? Sanè si eodem tu, quo cæteri, palato præditus es, neque magis dulce, neque mellitum magis senties. At plus mellis habet, plus mulsi. Nimirum. sed crescit aqua superatque vna alteraue vncia. Hæc si attendas planè intelliges, quàm acutè de sero nitroque ratiocineris. Quò serosius lac est, eò nitrosius: asininum nitrosius esset, quia sero-

Cic. Q. Frat. l 2. ep. 14.

sius, apertè falsa. Tu, qui hoc in loco aduersarium insimulas argumentationis vitiosæ, nonne vides tuum argumentationis vitium? Nonne vides tuum in æquiuocationem lapsum? Nonne vides ab extensiuè (fas sit loqui) ad intensiuè te argumentari? Vides profectò, nisi *Lolio victites*. Serosius lac nitrosius est, de nitri extensiori gradu id si affirmares, verè affirmares: de intensiori, vt verè affirmas, falsò affirmas. Plautus in Mil. a.2.f.3.

Iam verò ἐναργείας ergo & hoc addam, sicuti non omnibus lactis generibus eadem inest seri mensura, cum alteri cumulatior, exilior insit alteri: ita non omnibus seri generibus eadem nitri copia. Calidiora animalia, etsi minùs seri, plus tamen nitri gignant, oportet: frigidiora minùs nitri, plus seri. Itaque sicut ex asella plus seri emunges, ex capra minùs; ita ex eius sero minùs nitri, ex huius extrahes multò plus.

Irridebis fortasse me, tanquam tuam non oppugnantem sententiam, sententiam non assequutum. Profectò non tam mea hebetudo, quàm præposterus eloquutionis tuæ ordo, eloquutionis obscuritas erroris mei culpam sustinet. Verè tua verba varié interpretari possum.

quod si consultò fecisti, calliditas, si oscitantia, oscitãtia culpæ affinis esto. sed hîc sisto gradũ, stylum contraho, quasi non audens meum interponere iudicium, ne fortè tua scriptura similis sit *Pyrrhandri, Vlyssisque commento, aut Sileno Alcibiadis.* Plato in Conu. Socratis. Cæterùm enodatiùs explica sententiam tuam, & ego optimos imitabor medicos, qui

Sophocles. Πικρὰν χολὴν κλύζουσι φαρμάκῳ πικρῷ.

An serum aliis febribus præsertim acutis vtile? Εμπύρδμα potatum serum an nitrosius calidiusque? Conciliatoris & Math. de Gradibus expensa loca.

CAPVT XIV.

HIppocrates ne lac quidem timet in causone: Galenus serum apertè commendat, tanquam innoxium, imò omnino vtile & salutare: nullum in eis vitium, quo corpus possint afficere, videntes. Tu verò, Hippocrate & Galeno oculatissimis viris oculatior, multa perspicis in sero vitia, ob quæ in febribus illud

illud damnes. Nollem tam lynceus esses, ne tua nimia perspicacitate acutiorique acie Hippocrati & Galeno lippitudinis inuras notã, hebetudinis, oscitantiæ. Viderunt Herculès & illi quæ in sero te vidisse ais: imò iis ducibus, eorumue luminibus ea tu vidisti: sed neglecta fuerunt ab eis tãquam innoxia. Neq; necessitate coacti, hoc est mitiorum medicamentorum inopia lac aut serum vsurparũt, quia non pauca æquè leuia habuerunt ad purgandum & idonea & innoxia, mercurialem, maluam, betam, cartamum, cætera.

De nidore, quod addis, aciditate & corruptione σκυτίνι ἐπικουρία ἐστὶ. Namin stomacho vel bile referto vel æstuante calore id fortasse accidet. Quod si neutro stomachus vitio alioue insigni labefactus sit vt plerumq; solet in feb. in his certè commodum erit serum, vtile, salutare. Quinimo cum Hippocrates in pulmonũ erysipelate, hoc est in æstu ardoreque thoracis, cordis, hepatis, atque adeò præ bilis incendio in vniuersi corporis conflagratione ad lac nedum ad serum confugit quo corporis restinguat ardorem, effrenatamque bilem compescat excandescentem demulceat, noxiam euacuet, non est, cur tu in mitioribus morbis, in leuioribus

Hesychius.

* Pelliceum auxilium infirmũ argumẽtum futilis ratio.

febribus illud damnes atque vituperes. Times aciditatẽ & flatus. Facilè timorem, si patieris, tibi absterget Hippocrates, qui lac exhibet acidum eructanti, ac vomenti; ventrem murmure, torminibusque dolenti, vt videre potes lib. 2. de Mor. lib. de int. aff. alibi.

Iam verò ab Hippocratico ad Hermeticum forum litem transfers. Accusas Obicium postulatione apud Chymicos delata. Destillatum ab Obicio serum empyreuma adeptum contendis, hoc est, calidas quasdam acresque qualitates, igneasque particulas; quasi propriũ distillationis sit partes indere calidiores. Ceterum contentus esse debuisses cucumeris aqua, nympheæ, lactucæ, quas nullum in distillatione acquirere empyreuma, tam certum est, quàm quod certissimum. Immo scias velim, empyreuma nasci ex immoderato igne, ex diuturniore ad ignem mora, ex materiæ, quæ stillatur, conditione. Etenim si rem quampiam sicciorem calidioremque intemperato igni diuturniori tempore cõmittas; certè ignis vi, mora ve, aut materiæ conditione calidæ quædam exhalationes hinc adnascentur, quibus calidior, acriorque reddatur. Econtrariò si

blando igni moderatoque decenti tempore vel idemmet, vel potius aliud quippiam non tam aridum distillandum subijcias. nam paulatim & blandè sursum repunt tenuiores partes, subsidentibus crassioribus, nulla ignis vi adustis. Hinc est, quòd magis damnandum sit coagulum, quod innuit Galenus; quàm Chymica distillatio. Nam certo certius scimus, coagulum, præsertim caprinum, si misceamus lacti, calorem adiungere: nitrosas verò partes si distillatione separemus, calorem adimere. Iam verò ingruis in Obicium Σὺν δοϱὶ, vt ait Aristophanes, σὺν ἀσπίδι, Conciliatore nimirum & Matheo de Grad. Hi asserunt, potatum serum calidiorem quamdam ac nitrosiorem inducere qualitatem. Ex quo tu multò magis, inquis, induet ex distillatione. *Conchas legere videris.* Ego sanè mirari satis non possum, quî fieri possit, vt tu, qui dudum Galeno non credebas, modò Conciliatori tam facilè credas. Εἶεν, rata sint, omnino firma, quæ infirmè à Conciliatore mutuaris. An proinde putas eis nos oppugnare? putas expugnare? Ne sim, si eminus, nedum cominus pugnas: *Lactis aquam in penetratione ad pectus, & pulmones recipere à*

Cic. 2. de Orat.

membris quandam caliditatem nitrosam, meritò suæ passibilitatis. Hæc de non stillato sero scripta sunt à Conciliatore, vel potius de non stillando, non verò de stillato. nam hoc aliter sese habet. Vulgare serum eatenus adipiscitur à calore nostro nitrositatem, quatenus *Passibile est,* nempe, quatenus aptum magis, dispositum, & symbolum. quod enim nitrosum est, nitrumve non exuit, nitrosius facilè euadit *Meritò suæ passibilitatis*, symboleitatis suæ. Distillatum verò serum, cum nitrum deponat, symboleitatem vtique amittat necesse est: atque adeò passibilitatem, promptitudinem, ac dispositionem.

Serum sereno aëri commissum, an exuat calidiores sui partes, necne? Multa de expressione, frigido aëre, vino algente.

Capvt XV.

AQua, & igne interdicis Obicio, à Medicorum vniuersitate eum lõgissimè exsulare iubes, quasi Majestatis

crimen patrrauerit, serum afferens, vt exuat calidiores partes, Chymicorum officinæ, distillationi committendum. Longè aliter, inquis, apud prestātissimos quosque medicos in more positum est, non igni, vt Obicius, sed frigori, serenoque aëri serum, quò calidas acresque partes depònat, concredere consueuerunt. Nam ambientis frigoris vi abeunt calidæ seri partes per expressionem extrusæ. Pulchra quidem ratio doctrinaque, &c, vt prima fronte videtur, *Ex ouo nata*. sed fas sit loqui cum Horatio,

Introrsum turpis, speciosus pelle decora.

Nam illud primò meminisse debuisses, quod secundo Exercitationum nostrarum capite scriptum probatumque est, tenuiores nimirum partes frigidas esse, crassiores verò calidiores. secundò, quæ cap.9.ac 10.vbi itidem probatum, in distillatione partes calidas subsidere, sursum frigidis perreptantibus. sed te inuitum mea iterum vt legas non cogam. Illud sanè attendas velim diligentérque perpendas, quî fieri possit, vt tenuiores euolent è sero partes, vndique frigore obsistente? Quinimo compellantur introrsum, occludantur, densentur, exituque clausis poris prohibeantur necef-

ſe eſt. Opportuniùs meo quidem iudicio calidiuſculo aëri ſerum committes, vt partes inde tenues excludas. Quod certè apertiùs intelligi poteſt ex Galeno 4. ſimpl. 15. vbi ait lac & ptiſſanam æſtate faciliùs aceſcere, quàm hyeme. Aceſcit autem, vt fateris, tenuibus expirantibus partibus. ſed de expreſsione (ſiquidem anſam præbes) qua è ſero tenuiores, atque, vt ais, calidiores partes expirant, tecum paulò accuratiùs differere conſilium eſt. De hac ita ſentio. Cùm aliquod (quoduis) humore madidum à frigore obuallatur, alterum ex his accidat, vel potius vtrumque accidat, neceſſe eſt: vel vt ipſummet in ſeſe cogat ab inimico frigore refugiens; vel vt frigus obuallet, obſideat, circundétque illud, quodcunque ſit, & obſtringat. Quauis ratione id fiat, facilè exprimitur inde humor, elabiturque, ſed ne veluti Mithæus quiſpiam Agamemnonem ſimulare videar; meúmque putes id eſſe commentum, & ſomnium, audi Hippocratem lib. de Loc. in Hom. *Fluxiones fiunt & perfrigerata valdè carne, & excalefacta. Fluxiones propter frigus fiunt, cùm caro in capite, & venæ tenſæ fuerint: hæ enim horrente carne & ad anguſtias perue-*

niente, adſtrictaque & excludente humiditatem exprimunt, & ſimul etiam carnes ipſæ exprimunt.

Cùm igitur ita ſeſe habeat expreſsio, velim, ipſe mihi declares, quanam ratione ab ambiente frigido exprimi poſſint è ſero tuæ illæ tenues partes? In capite, aut non abſimili parte facilè id accidet; cùm hoc humore plenum, à frigidoque ambiente coartatum, introrſum humorem cogat exprimatque neceſſariò. At ſerum à frigore nocturno obuallatum vndenam, quaue ratione exprimet tuas illas tenues partes? Ex ore vaſis? Minimè gentium. Frigidum enim circumſtans & occludit poros viaſque, & introrſum tenues partes compellit. Non ergo elabi poſſunt, vndique obſiſtente frigore.

Neque dicas, vinum efflare ſpiritus & euaneſcere ſereno frigidoque aëri commiſſum: primò quia longè faciliùs efflantur tepido, quàm frigido aëre. Deinde quia vini ſpiritus adeò ſubtiles ſunt, tenuéſque vt nonniſi vi quadam in humore ſuo cohiberi poſſe videantur. proprio enim impulſu promptè euolant, niſi probè coërceantur. Frigus autem tantùm abeſt, vt eos exprimat extrudatque,

vt introrsum potius compellat & occludat. Argumento est vinum niue refrigeratum: cuius spiritus à frigore introrsum ita compulsi sunt & retusi, vt gustatui non ita sese promant, atque dum niue non algent. Non esse autem abolitos niualis frigoris iniuria, sed verè obtusos interiusque coartatos, ex eo liquet, quòd non secus caput petat vinum niue algens, inebrietque, ac dum nullo riget frigore. Non euolarunt ergo vini spiritus frigore expressi, sed introrsum compulsi latitabant. Illud tamen verum est, à maximo, gelidissimo, perpetuoq; frigore, quandoque fieri expressionem, vt accidit in frigida distillatione: frigore nimirum efficaciore tunc ad expressionem, quàm ad meatuum exclusionem. De vino illud addo ex eo algente nunquam videas subsultare granula à spirituum vi sursum pulsa, vt è vino non algente: nimirum quia à niue & spiritus compulsi sunt introrsum, & occlusi meatus densataque substantia. Ridebis, non secus ac *in diuitijs Cræsi teruncij accessio.* sinam, cum probè nouerim, *Non omnibus omnia æquè suauia*, nec *Iouem ipsum omnibus placere.*

Cic. 3 de finib.
Plaut. in asin. a. 3. sect. 3.
Theog. in sent.

Rursus stillatum serum, aquæ empyreuma: Serum stillatum, an verè serum?

CAPVT XVI.

—— *Vigor hausturus latium, si cetera Martis Adiumenta forent.* Silius lib. 16. de Hannib.

Planè contriuisses Obicium, funditus deleuisses, si vis respondisset animo, respondisset auso. Conatur Obicius diluere, quæ contra seri distillationem afferri possunt; & empyreuma infirmare conatur, exemplo destillatæ lactucæ, nymphex, cucumeris, quæ in alembico calorem nullum, (potestate) nullum empyreuma adipiscuntur. Acriter instas aduersus hæc, vanam futilémque esse dictitans comparationem seri cum nymphea: cum hæc, quanta quanta est, frigida sit, omnis ferè caloris expers: serum verò non exiguum habeat caloris gradum. Quare hoc non vt illa post distillationem in eadem frigoris conditione perseuerabit, sed paulò calidius, quàm antea, euadet. Sed hæc tua ratio Lari, & Cepphi parturientis similis est. Intelli-

ges id profectò, si, tantisper sepositа nymphea, lactuca, cucumere; cichorium distilles, rosam, opium, cetera, quæ licet frigida sint, partes tamen habent, vt tuũ nostrumque serum, non mediocriter calidas. Aquæ, ex his extractæ, sunt ne calidæ? Deposuerunt profectò calorem in alembico, cùm deposuerunt eas partes, quibus inerat amaritudo. Idem de sero senties, si sapis. Exuit certè & hoc eas partes, quibus hærebat acedo, amaror, vel potius salsedo. Gusta, nisi credas, stillatum serum; gusta non stillatum. Iam verò, quasi *extrito puluere*, iterum petis Obicium, alio stipatus argumento. Serum, inquis, si calidas, acresque distillatione amisit partes, pura erit aqua, pura puta; nulla vi, nulla præditum virtute. Hanc rationem, quam docti quidam viri, & sanè docti, quasi ex tripode dictam, existimant; ego (liberè loquar) Τὸ Δίονος γρῦ dignam puto, quæ refellatur. Sed vt argumento argumentum conuincam, betonicæ aquam oppono, fæniculi, agrimonij, poligoni, ceterorum huiusmodi. Nonne horum distillatæ aquæ exuerũt saporem omnem, acrimoniam, odorémque? sensu iudice, rationéque exuerunt. Ergo hæ puræ sunt

aquæ? Apage. Tu ſanè aliis omnino de cauſis aqua betonicæ & fæniculi, atque pura puta vteris.

Sed accuratiùs hîc inquirendum eſt, an ſtillatum ſerum, ſerum ſit, verè ſerũ. Duplex argumentatio; altera aduerſus te ſero nitrum eripientem; altera aduerſus eos, qui vel vberrimum ſero impertiuntur nitrum.

Te vt refellam, non eſt cur admodùm laborem. nam diſtillatione, ais, caſeoſæ tantùm partes ſeparantur. quod enim in imo vaſis ſubſidet, caſeoſæ, inquis, ſunt miſtæ ſero partes. non ergo ſerum. quicquid igitur ſurſum euolat, ſerũ eſt. Cauillaberis fortaſſe hæc, inquiens, neque illud ſerum eſſe, ſed humorem à ſero natum, à ſero longè diuerſum. Quæro, liquor hic eſt ne verè nouum miſtum, nuper natum diſtillationis vi: an idem quod prius, purius tamen, atque ſubtilius, tenuiuſque? Primum, ſi me audies, non aſſeres,

Vulneri vti ne quis vulnus tibi forſitan addat. Homer. 1. Iliad.

nam peruertis ſpagiricam artem, hermeticorum pharmaca funditus euertis. Audi: ſi nouum eſt miſtum, veteris corruptionem præceſſiſſe, neceſſe eſt. ergo priores interierunt qualitates, poſterio-

ribus recenter genitis. At scimus, easdemmet permanere; sensu iudice, ac teste scimus. Permanent, inquies, sed è misto migrant in mistum cõmunis subiecti beneficio. Mendosè. nam si qualitates agentis vi deletæ non sunt, quî fieri potest, vt deletum sit mistum, ad resistendum propulsandamque agentis actionem multò fortius? si feri qualitates distillatio non corrumpit, neque serum corrumpet. nam hoc non minùs, quàm illæ, contrarium & inimicum est igni distillanti. imò si hoc continuum est, iis intercedentibus contrarium. Prætereà si nouum semper mistum distillatione generetur, idem semper mistum generatur. Patet: quia idẽ semper agens, eadem semper agentis virtus, eædem qualitates, eædem semper dispositiones inducuntur in quodlibet, quod distillatur, subiectum. Necessariè igitur idem semper nascetur mistum. Varietatem fortasse acceptam referes mistorum varietati, quæ igni distillanti subiiciuntur. Caue. nam ignis si generat, ignem semper, aut ferè semper generat. particularis hic causa est, non vniuersalis sol solus, aut ferè solus varia gignit, herbas, plantas, ranas, mures, pecudes, leones,

homines. hæc, inquam generat, aut saltem generare potest nullius adminiculo.

Neque ignis, ex accidente agentis, diuersitatem effectuum sobolem esse dicas: quia quod non per se, sed ex accidente fit, non semper fit, sed aliquando ex accidente. At varietas hæc nunquam ex distillante igne non nascitur: ergo non ex accidente, sed per se nascitur. Itaque affirmemus vtique necesse est, ignem distillatione non corrũpere prius mistum nõ generare posterius; sed mundius illud reddere, purius, concinnius, sordibus absterfis, fæcibus, immunditiis.

Hæc accuratiùs mihi perpendenti, ignemque distillantem attendenti, misera videbatur huius conditio: & quasi summa illa, qua ceteris omnibus longè præstat, vi & facultate spoliatus, à communi agentium cætu, quasi Διονύσιος ἐν Κορίνθῳ, exsulare videbatur. Etenim vel Cic. Att. l. 9 11. infirmissimum agens, ineptissimam tractans materiam, sibique acriter resistentem, tandem aliquando sibi similẽ creat effectum, aut non absimilem inde sibi concinnat. Vnumquodque enim agens ideò agit, vt id, in quod agit, sibi assimilet. Ignis maximè omnium agendi vi

pollens, minimè omnium finem, agentibus propositum, assequeretur. Huic distillanti vel si aptissimam subiicias materiam (sulphur) nunquam tamen videas, quod distillatum est, ignis induisse formam. Persistamus quæso in sulphure. nam hoc vel obstinato tibi persuadebit, destillationem non corrumpere vetus mistum, nouum non generare. Occlude sulphur in vas distillatoriũ, ignis vi committe eo consilio, vt flores inde colligas, tenuiores nempe, & puriores eius partes, vt è ceteris distillatione solet. Ignis profectò tibi cudet non mistum aliquod à sulphure diuersum, sed ipsummet purius atque concinnius, omni vel plurima exutum fæce.

Blaterabit fortasse quispiam peruicax flores sulphuris non esse sulphur, verum sulphur. Latentes rerum formæ nonnisi propriis se nobis promunt accidentibus, propriisve effectibus. Sulphur stillatum eodem, quo non stillatum sapore præditum est, eodémq; colore, virtute planè eodem naturaque. Nam ignem concipit, ardétque eodem, quo antea, imò faciliori modo: exsiccat, calfacit, scabiei medetur & lepræ, luique venereæ: serpentes, formicas, culices arcet atque

interimit; omniaque præstat, quæ à non stillato, sublimatove præstari solent: ea tantùm si excipias, quæ à tenuitate prohibentur. nam aquis immersum non vt solidum, & non stillatum multis sæculis intactum perseuerabit. Itaque stillatum sulphur sulphur est numeris omnibus absolutum, immò magis absolutum perfectúmque. Quòd si fætidi & graueolentis sulphuris veritatem subodorari graueris, velim, vt Mercurium saltem attendas. Distilla, sublima, præcipita, aliquouis modo igne tracta hoc metallum (minerale veriùs dixerim) Mercurij tamen formam nunquam abolebis. Nam sicuti Mercurius Hermes etiamsi varias induat formas & personas, musici, mercatoris, furis, nuncij, lanifici, cytharædi, solis, zephiri, aëris, veris, &c. semper tamen Mercurius est, Cæli nempe, ac Diei filius. Ita Mercurius metallum etiamsi redactus sit in puluerem, humoremve, aut per distillationem, aut per præcipitationem, aut per sublimationem, aut alio quouis modo quamuis aliam induerit formã, semper tamen propriam tuetur naturam, insitamque à natura formã. Nam etiam ex præcipitato & sublimato in pristi-

nam argenti viui formam redigitur.

At video te, à meis victum argumentis, quasi *Talaria induere*, vt fuga salutem petas. Mane, hîc adesto, & audi, quæ contra collegas tuos nunc promo. Vides iam in secundam me irrepsisse argumentationem, eos nimirum oppugnare, qui nitrum sero tribuentes, illudque ex hoc distillatione separari posse autumantes, negant tamen distillatum serum serum esse: quippe hoc ex plurimis constans substantiis, aquea, nitrosa, &c. si dissoluatur per distillationem, abeat in elementa, ex quibus conflatum est, aquam, nitrum. Hæc superiùs à me dicta labefaciunt: labefaciunt & hæc: Acetum stillatum acetum est: omnino: gustatus iudex esto, aduersarij gustatus. Prætereà dicas, velim, num rhabarbarum, ex hermeticorum officina prodiens, rhabarbarum sit. Certè si molem quis spectet, vt solent idiotæ, rhabarbarum non est, abiit enim in substantiam formamque ab illo diuersam. At si vim virtutémque omnino rhabarbarum est, purgat enim bilem, vt antea, atque adeò valentiùs: eodem sapore, odore, virtutéque præditum. At exuit plurimas sui partes: exuit, fateor, sed non exuit

Cic. Att. 14. 23.

exuit essentiam, naturamque

Sed inuenior Parthis mendacior. Horat.

pollicitus eram, te præterito, alios meis petere argumentis. At *Cæcus Mars est inita pugna:* quemcunque obuiam oppugnaui. sed reuerà *ipse tibi malum, vt turdus, cacasti,* pugnandi mihi præbens occasionem. Itaque illud Ouidij tibi canit Parœmiograp.

Heu patior telis vulnera facta meis.

Hermeticæ artis antiquitas: An Hippocrati & Galeno cognita, quomodo cognita.

CAPVT XVII.

DIsputas contra aduersarium tuum de Chymicæ artis natali. Iniuriâ. Nam nullus vnquam Medicorũ contendet, hanc quasi nuper natam adhuc vagire in incunabulis. Etenim vel qui Spagyricorum scholas à limine salutarunt, eos de antiquitate huius artis sese iactantes audierunt. Et quidem apud Arabes in vsu positam fuisse Chymiam, liquet apud Rasem, Mesuem, Auicennam, Geberum: quorum scripta qui non voluit, is tantùm ignorat, eos chymicos

F

fuisse præstantissimos. Quinimo floruit hæc ars nongentis prope annis ante hos Arabas, Theodosij nimirum Imperatoris ætate, Heliodoro, si Cedreno habenda fides est, de Chrysopœia scribente. Et Iulius Frontinus tempore Flauij Constantini circa an. Chr. 320. Hermeticæ cultores extitisse, memoriæ prodidit. Immo 50. circiter annis ante Constantini Magni Imperium, Diocletiano Domino, apud Ægyptios floruisse Chymiam, proditum est à Suida. Nam Diocletiani mandato conquisitos fuisse ait Chymicos omnes libros, ignique traditos, vt ne iterum confecto auro rebellarent Ægyptij. Adhuc antiquiorem, imò longè antiquissimam hermeticam facit hic idem auctor. nam aureum vellus, ad quod repetendum argonautica expeditio facta à Iasone fuit circa an. mundi 2700. ante Diocletiani dominationem 1530. circiter an. nihil aliud fuisse ait, quàm librum, in quo ars conficiendi auri traderetur. Quinimo 300. prope annos ante Græcos heroës Herculem, Orpheum, Argum, Castorem, Pollucem, Iasonem, apud Hebræos claruisse Chymiani, imò mulieribus notam, sunt, qui tradant. Non solùm enim eo tempore

Moſem (quem auctorem plerique faciunt huius artis) ſpagyricam ferunt excoluiſſe, ſed etiam Mariam eius ſororem artis fuiſſe peritiſſimam. Caſaubonus auctor eſt, Pariſiis in Bibliotheca Regia huius fœminæ de Chymia cōſcriptum librum aſſeruari. Maiorem natu, imò natu maximam, &, vt dicitur, *Antiquiorem, quàm Chaos, & Saturnalia tempora*, nonnulli eſſe cenſent hanc artem. Non ſolùm enim ad Hermetem (vnde Hermeticæ nomen) Triſmegiſtū, Mercurij nepotem ſpagyricam referunt; ſed ad ipſum Adamum, humani generis principem & ſeminarium. Itaque vt hęc nota ſunt, vel certè nota eſſe debent etiam ijs, qui primoribus modò labris hermeticam deguſtarunt; ita apud me certum eſt, antiquis illis temporibus omnino rudem incultamque fuiſſe: Nullam enim artem videas, ſtatim natam, ſtatim adultam. nam ſicuti magna vi hominum, induſtriaque naſcuntur artes, ita ſenſim adoleſcunt perenni cultura, ſumma diligentia, ſolertiaque diuturna.

Quare vt veriſimile eſt, notam fuiſſe Hippocrati, viro mehercule πολυμαθεστάτῳ, atque adeò Galeno omni, & ipſi, doctrinarum genere inſtructo hermeti-

cam artem, ita rudem eo tempore incultamque fuisse, æquè verisimile est. Non enim puto, vel in vsu, vel frequenti in vsu positam apud eos fuisse artem distillandi aquas, herbas, flores, radices, æs, argentum, aurum, metalla, fossiliaque omnia, lapides ipsos, ipsum cælum, si cæli frustulum haberi possit (nam

Claudianus. *Huc . . . mortalis progressa potentia curæ.*) Et apud Galenum quidem, vel nullum, vel subobscurum, etiamsi Lynceus esses alchymiæ artis vestigium aduertes. Locus tamen est 1. simpl. 18. vbi nescio quid videtur innuere. De aceto loquens hæc habet: *Atque ego sanè non multùm abest, quin eorum laudem sententiam, in eamque promptè accedam, Proque hac assertione & opinione pericula omnia subeam, si quam machinam, aut artem inuenire possem sicuti in lacte cõtrariarum partium separationes, ita hic quoque. Nunc autem quia lac vniuersum non sit homiomeres & similare, neque vndequaque sibi idem, clarè monstrat eius coagulatio, excogitata videlicet multis hominibus ratione, qua partes caseosæ à serosis separari possint. Atque neque tale quid repertum in aceto est, neque manifestò demonstrare posis, quantum eius est tenue, atque exactè humidum refrigeret. Quod verò secundum facis substantiam*

in eo defertur, velut in vinis calefaciat. Nam ea solùm ratione apertè quis probauerit, ex contrariis ipsum partibus consistere sicut lac. Haud absimili, subobscuro, rudique modo nota fuit Hippocrati lib. 1. de diæta 17. de auro potabili aliquam facit suspicionem, *Aurum operantes tundunt, lauant, molli igne liquant, forti autem non conflatur, vbi verò elaborauerunt ad omnia vtuntur.*

Roderici de Galeni mente opinabilis diuinatio. An stillatum serum humectet, ac refrigeret? refricatur Microcosmi distillatio, & macrocosmi: Aqua maris quomodò dulcis euadat?

CAPVT XVIII.

MAgna mihi controuersia hîc tecum est, nec vllo componenda modo, quàm Galeno ab inferis reuocato. Perscrutaris Galeni mentem; disputas, quid modò ageret, si nobiscum degeret: an distillaret serum, si distillandi artem calleret. Sanè aliorum animum intimè speculandi, nunquam mihi animus. nam

Euripides in Hippolyto. Aristophanes apud Zenod. Suida.

Non sum augur, abdita scire vti queam palam. Tu verò longè animosior, fidenter in Galeni mentem peruadis, eiusque, quasi *ad Apollinis holmum cubaueris*, aut *Vulcanus tibi vaticinatus esset*, intima lustras penetralia. Sed attendamus hanc vaticinationem tuam. Galenus, inquis, non distillasset serũ purgationis caussa, quia distillatione seiũgitur interitve ea pars, in qua purgandi vis inest. Neque alterationis, quia, inquis, *si ad alterandum vel humectatione, vel refrigeratione alterare vellet.* (Galenus) *si humectatione, non erat conueniens substantiam distillatione subtilem reddere, quæ cito transiret, quippe ad humectandum tempus exigitur.* Existimas itaque Galenum non distillasse serum ad humectandum, quia humectatio non statim fit, non continuò, sed tempore & paulatim. At serum stillatum, cum subtile sit ac tenue, statim præterlabitur, ne paululum quidem commoratum.

Probè noui ex optima solidaque philosophia, cuilibet actioni physicæ non solùm opus esse agentis vi, patientis aptitudine, horumque accommodata vicinia; sed etiam congruenti tempore moraque. Nulla enim actio (si fortè generationem, illuminationem, & coagu-

lationem excipias) ſtatim fit, &, vt loquuntur philoſophi, in inſtanti; ſed tempore ſumptoque ſpatio. Probè etiam noui, ſicuti caloris, ſiue, vt veriùs loquar, calidi virtutem agendi validiorem eſſe, & velociorem; ita infirmiorem ſegniorémque eſſe humidi. Et quemadmodum illud validiùs, citiuſque agere; ita fortiùs hoc, & diutius reſiſtere. Iam verò (quod omnino animaduertas velim) actionis mora aut tempus non definitur ſolùm ex agentis vi & facultate, ſed etiã ex aptitudine patientis. Quare licet ignis citiùs agat, aqua tardiùs; ille tamen ſeriùs ferrum calefaciet, hæc citius humectabit pannum. His ita conſtitutis, aduertamus animum ad ſtillatum ſerum. Etſi enim tenue hoc ſubtiléque eſt, ac proinde facilè præterlabitur; non hinc tamen fit, vt eas non afficiat alteretque partes, per quas præterfluit: quippe carneæ eæ ſunt, valdéque aptæ ad actionem ſuſcipiendam. Neque enim tibi fingere aut potes, aut debes, nictu oculi ſerum elabi & præterfluere: nam hæc

Sunt apinæ, tricæque, & ſi quid vilius iſtis. Martial. lib. 14.

Quinimo iam diſtillatum ſerum tenuius ſit, humectabit faciliùs, faciliùs pene-

trans, seséque insinuans per omnes carnium meatus: atque pertingens ad longissimas quasque particulas. Certo certiùs scio, temet ad hoc vt aqua magis humefaciat, acetum addere, quod eam attenuans, & quasi subtiliorem reddens, longiùs deducat. Itaque serum distillatum & intensiuè, vt ita loquar, & extensiuè multò, quàm antea, validiùs humectabit; multò longiùs, ac latiùs.

Sed perpende, si libet, si tibi est otium, stillatam lactucæ aquam, quæ veluti impetu quodam ingenito ad caput aduolat. Velim dicas mihi, num hæc stomachum humefaciat, hepar, cæteras, per quas, caput petens, præterfluit partes? Sanè vt ingenuus, id non dissimulabis. Itaque, *vt nectam vltima primis*, Galenus serum vsurpasset (siquidem cogis me, quod nolebam, diuinare de Galeni mente) humectationis caussa.

Videamus modò, numne ad refrigerandum? Et hoc tu negas, caussamque negationis affers, quòd salsedo non separatur distillatione, sed augetur potius, aut communicatur: vt patet ex Microcosmi distillatione, cùm hæc non rarò è capite fluat salsa. Tua hæc estargumentatio, tua philosophia, quæ vt

clariùs innotescat, tua ipsa verba, etsi longiuscula, hîc adscribam: *Nonne membra nostra ita fabricauit natura, vt officinam chymicã repræsentent? ita sanè. calor nanquè innatus destillationes, cohobationes, & omnem separandi artem molitur. Visne etiam, vt microcosmus, macrocosmo, id est mundus iste paruus, mundo magno comparetur? esto, & destillationes quæ fluunt è capite ex vaporibus illuc ascendentibus, comparemus plumæ, comparemus etiam alembico: vtrumque cum bonis autoribus faciemus. Quid inde? nonne destillatur multoties à capite materia salsa? maximè, & destillatio salsa à medicis dicitur. Iam ergo hinc edocti euadere possumus salsedinem non extrahi destillatione.* Tibi benè sit, qui me à maxima expectatione liberasti. In toto tuo Commentario anxius semper expectaui, vt de tuo Microcosmo aliquid promeres. En tandem habeo, quod desiderabam: sed ita tamen, vt id accuratè mihi sit perpendendum & examinandum. Existimas igitur, te καθόλε probare posse, stillatum serum non deponere calorem in alembico, sed eum potius adipisci: ac proinde exhibendum non esse ad refrigerandum, quòd distillatio non rarò è capite fluat salsa. Non ita se res habet, mihi crede: longè alia

Rodericus scripsit de Meteoris Microcosmi.

est microcosmi distillatio à macrocosmo. Exploremus vtramque atque adeò mutuam, si quæ est, inter has cognationem exploremus: quodque proinde in rem præsentem ex ambobus deriuare possimus.

Quòd facit ad Microcosmum, hoc est ad catarrhum, caput rotundum & cauum, impositum est omni corpori tanquam cucurbita: huiusque more humores trahit è stomacho, iecinore, liene, hypochōdriis omnibus, omnibus subiectis partibus: & hæ etiam partes vltro humores vaporesque impertiuntur capiti. Qui deinde vel suomet impetu in subiectas inde partes labuntur (de humoribus id intellige, vel etiam de vaporibus, in humorum formam vi frigoris concretis) vel certè caput iis lacessitum eos pellit fugatque. *Non enim moratur in capite, quod inflat, nisi caput simul ægrotet.* Hac ratione se habet fluxio & catarrhus, cum συμπαθῶς nascitur.

Hippocrates de Gland. tex. v.

Quòd verò facit ad salsedinem, hæc fluenti inseritur materiæ (fluxuræ veriùs dixerim) vel in capite, cum mora tenuiores eius partes à calore absumuntur; & propterea crassiores, ac terreæ quodammodò salsescunt: haud absimili ratione

qua maris aqua, vi caloris tenuioribus amissis partibus, concipit salsedinem: vel certè eiusdem moræ beneficio (maleficio potius) eadem materia aliquam subeat aut putredinem, aut speciem aliquam imaginémq; putredinis. At quouis modo id fiat, certum esse videtur, in capite gigni salsedinem: annuente etiam Hippocrate lib. de loc. in hom. 22. *Fluxio non est salsa, vtpote non è cerebro.*

Iam verò si materia distillans salsescat in capite, inter microcosmi, & macrocosmi distillationem nulla planè cognatio, nulla omnino intercedit similitudo. Rem tute diligenter perpende, & iudex esto. Macrocosmi distillatio non in capitello, vt vocant, quod vel frigidum est, vel vergit ad frigus; sed in vase, quod calore feruet, concepit salsedinem: Microcosmi verò omnino è contra, in capite, etiamsi infernæ partes, vt stomachus, quasi algeant. Imò fluxio distillare potest salsa, etiam si caput ex infernis partibus materiam non mutuetur, sed ipsummet sibi gignat. Qua ratione quãtùm distet microcosmi distillatio à macrocosmi, perspicuè videt vel *Cumano stolidior, & Æacidarũ genere.* Iam verò si ma- Cicero 2. de Diuin.
teria distillans salsedinem contraxerit

non in capite, sed in iecinore, aliaue inferiori parte, altero ex his modis id contigisse necesse est; vel nimio hepatis incendio, vel humoris biliosi mistione (ratum sit, quod vulgo dicunt de bilis miscella: nam etsi vix adduci possum, vt credam, amari mistione salsum nasci posse mistum; tamen impræsentiarum vniuersitati medicorum contradicere, non licet, non libet) si bilis societate salsa euaserit distillans materia, expiscare, obsecro te, huius cum alembici distillatione cognationem aliquam & similitudinem. Etenim vel lippi vident, apertè vident, distillantem hanc materiam, etiamsi nunquam ascendisset, descendisset, distillasset, tamen salsam esse. Non ergo ex distillatione salsedinem adipiscitur. Non ergo vlla intercedit similitudo inter microcosmi tui & macrocosmi distillationem.

Si verò salsescat materia calido nimis hepatis intemperamento, exsiccante nimirum & absumente partes tenues nimio calore visceris; contra nos tu incassum agis, argumentoque *pistillo retusiori*. Nam sicuti hæc distillatio ex nimio calore adipiscitur salsedinem (nam moderatus iecinoris calor numquam sal-

D. Hieronym.

ſum tibi promet humorem) ita diſtillatio alembici ſalſa fiet, cùm perperam, non ex arte igni diſtillanda materia committitur: cùm hic nimius eſt, incongruus, adurens. Præterquam quod enim tunc promiſcuè ſurſum feruntur tenues, craſſæque partes, nulla congrua ſeparatione facta; quæ remanent, aduruntur, nedum ſalſeſcant, neceſſe eſt. Longè verò ſecus, ſi moderato igni eam diſtillandam committas. paulatim enim ac blandè ſurſum repunt tenues partes moderata ignis actione affectæ ſubſidentibus craſſis, nulla ignis vi aduſtis, vel ſalitis. Tu itaque ex arte, non perperam elaborata alembici diſtillatione nobiſcum pugnare debes; ſiue microcoſmi diſtillationis ſimilitudine macrocoſmi diſtillationem non perperam, non præposterè factam, ſed κατὰ τεχνὴν, ſciteque, à tuique ſimillimis elaboratam, ſalſam eſſe probare debes. Proba, ſi potes, materiam congruenti moderatoque igni commiſſam à perito artifice ſalſam euadere. Sanè vt è moderato iecinoris calore, ita è congruenti calore alembici ſalſam nunquam elicies diſtillationem. Hæc adeò aperta ſunt, adeò clara, vt nobis adnitendum non ſit, apertiori

comprobare argumento. non enim, vt cum Horatio loquamur,

Sincerum cupimus vas incruſtare.

Iam verò, niſi piguit ea attendiſſe, illud prætereà intellexiſti, quàm inane ſit argumentum tuum è ſudore accerſitum. Audiamus tua verba: *Aliud tibi exemplum proferam, ſudor ſit etiam ex vaporibus concretus, & ſudor vtplurimum nitroſum habet ſaporem.* Ab inferis reuocare videris Empedoclem, qui tantum tribuit ſudori ſalſo, vt mare ideò ſalſum eſſe dixerit, quòd terræ ſudor eſſet. ſed hæc opinio, vtpote Poëtarum figmentis cognata, abeat ab Academia, exſulet à Lyceo. Illud monuerim de ſudore: ſicuti hic, vel te ipſo confitente, non ſemper nitroſus eſt, ita ſtillatum ſerum non ſemper nitroſum, nitro à diſtillatione accepto. Et quemadmodum ſudor tunc nitroſus eſt, cum partes, vnde manat, nimio calore feruent; ita ſerum tunc ſolùm nitroſum, cùm vas, vnde ſurſum euolat, immoderato igne æſtuat: hoc eſt, cum diſtillandi ars ab rudi ignaroque Chymico malè accipitur. ſed de his alibi dictum eſt fuſiùs: ad ea quæ ſequuntur, accedamus.

Ab igne deſcendis in aquam, Icari, vt videris, caſum renouans: maiori Icari

ſaltu. Nauigas Oceanum, ſed minùs tutò, imò periculosè. nam, reflantibus philoſophiæ auſtris, periculum non mediocre eſt, ne ad ſcopulos alliſa doctrinæ tuæ naui, eius non mediocre facias naufragium. Sed ſpectemus hanc nauigationem tuam, quò curſum dirigat, quem portum teneat: ſiue potius nauale certamen, quaſi extremam triariorum pugnam ſpectemus: *Tandem*, inquis, *aquā maris non vtique ſimplici diſtillatione dulcem efficies*. Ex quibus concludis, ſerum diſtillatione non reddi mundius, puriuſue, non calidas, non ſalitas aut nitroſas partes exuere. ſed *Linum lino nectis*. Parœmiographus.

Luſitanus es, hoc eſt, rei nauticæ peritiſſimus: eſſe profectò deberes, ſi Luſitanus. Qui, longa, miniméque portuoſa nauigatione ſuſcepta, haud rarò aquæ dulcis caritate laborant, quædam habent vaſa, è neſcio qua terra lignove conſtructa, quæ vacua obturataque in mare demiſſa breui implentur: permeantibus nimirum in vas per cæcos illos meatus tenuioribus aquæ partibus, craſſioribus ingreſſu prohibitis. Hoc, quod noſtri temporis nautæ, aut terreo, aut ligneo vaſe præſtant, è cera confecto præſtabat Ariſtoteles. Quæ per hæc vaſa Lib. 4. Meteor.

Arist. 23. Quæst. sectione. permeat, aqua dulcis omnino fit, palatoque suauis. Quinimo scias, eandem maris aquam decoctam & refrigeratam vsui esse ad potandum: quia nimirum Decoctione terreum salsumque partim subsidet, partim attenuatur. Accedit, quòd è lana, lateribus appensa nauigiorum, dulcis humor exprimitur. Et mare argilla percolatum amittit salsuginem. sed hac in re consulendus est Medicinæ & Philosophiæ Dictator perpetuus, eique omnino acquiescendum. Eius hæc sunt verba lib. de Aëre, Aquis, & Locis, *Aquæ pluuiales leuissimæ sunt, ac dulcissimæ. primùm enim sol, quod tenuissimum est & leuissimum in aqua, educit; ac sursum rapit. Clarè autem hoc ipsum mare facit: quod enim salsum est, istic relinquitur; quod verò tenue est, sol sursum rapit.* Hæc omnia V. C. si attendas, omnino & ingenuè fateberis distillandam maris aquam simplici distillatione dulcem euasuram, palatoque suauem.

Tex. 17.

* Res quæpiã variis referta reb. vt Comẽtariũ, Oratio, &c. Proprietamẽ dicitur poculum quinque variis liquoribus plenum.

† Poculus, quo amicitiæ vel conseruãdæ, vel adipiscendæ gratia propinabatur.

Iam verò planè animaduerto, me quasi nouum construxisse * πεντάπλοον. Vellem † φιλοτήσιος potius esset: quo bibito dissentionis nostræ aboleretur memoria, reconciliataque gratia, ἀλκυονίδας duceremus dies. Vale. Romæ 1631.

Hæc

Hæc habui, Triumuiri ſapientiſſimi, quæ in Commentario C. Philetij duabus hebdomadibus animaduerſi, volanti ad vos ne dum currenti calamo ſcriberem. Vos, quibus, tanquam Æſculapio prognatis, commiſſa noſtræ reipub. ſalus, creditaque eſt, vt hæc (ſcio) ad communem vtilitatem, commodumque referetis, ita peruelim, vt ſi quando vrbaniuſculè luſi, aut caſtigaui liberiùs in deteriorem id nunquam accipiatis partem. Non enim eò me gloriæ cupiditas adegit, vt alieni nominis ruina ad amplitudinem ſplendorémque mihi viam ſternerem. Valete Romæ Cal. Octob. DDCXXXI.

Ab immodeſtia vindicatio.

NVnquam putaui, tam arctos eſſe, & anguſtos modeſtiæ fines. paulò eos patere latiùs, & exiſtimaui ſemper, & exiſtimationis ſpecimen, cùm ſeſe mihi obtulit occaſio, liberè dedi. Itaque ſi quando hac in re peccare viſus ſum, ſic habeto, *Non tam impudenti mihi id aſcribendum, quàm, quid dicere videatur, penitus ignoraui.* Quinimo & illud eximit me à

culpa, exemplo id fecisse; exemplo, inquam, eorum omnium, qui huius generis scriptionem aggressi sunt, Libauij, Sigonij, Scaligeri, Aleandri, Santorelli; imò religiosissimorum hominum ac modestissimorum Iesuitarum, quos contra Pescettium scribentes (*Efflatio Pulueris* inscriptus liber est) exuisse diceres moderationem modestiamq; omnem. Nihil dicam de Sigonio, qui Robortellum tam malè accipit, tam variè agit, distrahit, diuellitque, vt non sine admiratione Emendationum librũ legere queas. Nihil de Robortello, qui adeò acer est in Erasmum, Alciatum, Manutium, Muretum, Casteluetrum, vt culicũ naturam, quæ ad dulcia non aduolant, sed petunt acria duntaxat, induisse videatur. Prætereo Santorellũ, è cuius libro si demas aquuleos & querelas, schedula potius, quàm volumen erit. Missum facio Libauium, qui *rudem, crassum, ignarum, ineptum, ridiculum, amentem, delirum, maniacum*, appellat Riolanum. Prætermitto Scaligerum, qui Cardanum appellat *audacem, turbidum, lutulentum, falsum, prauum, inscium, ridiculum, ambitiosum, inconstantem, ineptum, inconsideratum, confusum, nequam, barbarum, vacillantem, crassum, tardum, ine-*

ptum, rudem, tenebricosum, impudentem, stultum. Eiusdem doctrinam *monstruosam, vacillantem, ignauam, lacunosam, inanem, mancam, absurdam, impiam, ambitiosam, falsam, miseram, inconsideratam, frigidissimam, rudem, confusam, impudentem, impiam, pessimam.* Quid dicam de neoterico illo, qui aduersus quemdam senem medicũ scribens, ita librum inscripsit (*Deliramenta hæmophobi*) si inscriptio ipsa, quæ vt *Domus Cæsaris non solùm crimine, sed suspicione criminis vacare debet*, contumelia est, quid de scriptione, voluminéque sperandum vel timendum potius? Quid dicam de Riccobonico, Grucchio, Aleãdro, Schioppio? quid de Romanis ipsis, hoc est, de antiquissimis illis, sanctissimis, prudentissimisque viris, qui eò sedulò incubuerunt omnes, vt adolescentes statim atque prætexta toga deposita, virilem sumpserunt, accusando viros nobiles, honoribusque functos ad gloriam sibi aperirent? sic L. Crassus Princeps in eloquentia C. Carbonem; sic M. Cicero C. Verrem; sic M. Cælius C. Antonium Ciceronis collegam accusauerat. Hos omnes, ceterosque quotquot ex Latinis, Græcisque sunt, prætermitto breuitatis studio. vnus ille Andreas Eu-

dæmon-Ioannes mihi ſit inſtar omnium, quem velim, iſti religioſuli & verè faſtidioſi æquo animo diligentéque attendant, ſpectentque ſcriptoris perſonam, qui Catholicus eſt, Religioſus,& Ieſuita; quid ſcribatur, quaue de re, hoc eſt, de religione, de Sanctis, de Chriſto; aduerſus quem ſcribatur, aduerſus hæreticum maximæ tum doctrinæ, tum auctoritatis & exiſtimationis apud Reges: quem irritare acerbiori ſcripto, quàm periculoſum ſit catholicæ fidei, quamq; perniciosum, notius eſt, quàm vt à me innui debeat. Ex ſexcentis propè locis, quæ obiter notaui, nonnulla hîc adſcribam: illud prius ſi monuero, me non ideò proferre huiuſmodi loca, quòd eadem ego, vel ſimillima in Luſitanum ſcripſerim; ſed vt mea potius ex iis innoteſcat moderatio modeſtiaque. Nam in meo Commentario nullas vnquam iniurias, nullas omnino contumelias, calumniaſque, aut obtrectationes reperies; ſed quædam tantùm dicteria, vrbanitates & iocos: quæ non ſolùm patitur genus hoc ſcriptionis, ſed quoduis aliud, longè diuerſum, longè modeſtius. Neq; exiſtimes (quod plerique ineptè ac pueriliter putant) vnumquodque ſcribendi

genus laudationes desiderare & præconia: quia sicuti, quoad stilum pertinet, diuerso modo historia scribitur, atque dialogo; diuerso epistola, atque oratio; ita apologia, quod facit ad scribendi rationem, diuersè scribenda est à commentario, vel simili. Et quemadmodum satyra, exempli causa, stilum requirit liberum, atque solutum, vitia reprehendentem carpentem mores, in maledicta interdum, & quasi in obtrectationes pronum; ita apologetica, & censoria scriptio iocos amat, vrbanitates & dicteria: quibus nempè aduersarij lepidè concinnéque refellatur opinio, propria comprobetur, inseraturque faciliùs in lectoris animum. Quod non animaduertens Medicorum vulgus, non solùm omnia eodem stilo scribenda putat, séque optimi scriptoris munere functum pueriliter existimat, si, iocis & vrbanitatibus posthabitis, præconium aduersario appinxerit; sed etiam inscitè & ineptè vituperat, quæ ex arte, & doctorum virorum præscripto scripta sunt. sed hæc παρέργως dixerim, Eudæmon-Ioannem, Lector, velim legas, in refutatione Exercitationum Casauboni: de quo plura non disputo: nam hæc bono

facilique homini satis; fastidioso & peruicaci plusquam satis.

Sed (Candide Lector,) quid multis opus est? quid exteros accerso? ipse Rodericus à Castro, in quem nos acerbiusculos esse putant fastidiosi, hîc præsto sit, suamque dicat de modestia sententiam, verbo & scripto eam attestetur. Lib. 2. Meteor. Microcos. cap. 5. Capiuaccium, præstantissimum omnium nostri temporis peripateticum, eximiumque medicum, Vaccini capitis hominem appellat. Montanum Ignauum, Claudinum turpiter Galeni mentem interpretantem, Iouberti Pontijque scripta, *Non sine risu excipi posse.* Licetum (quem virum Dij boni! sæculi nostri ornamentum & decus) *Insanire libuit hunc hominem.* Quid? Non Italos modò, Gallosque, sed ipsos Hispanos, de quorum obtrectatione vel patria pietas eũ temperare debuisset, maledictis lacessit. Franciscum Vallesium, clarissimum illius gentis lumen, doctissimum prudentissimumque senem Insanum appellat. Quid? Aristotelis prolatum indignum esse ait, quod inter Philosophos versetur. Galenum peruicacem appellat, proteruum, pertinacem, turpiter philosophantem.

Lib. 3. cap. 9. Lib. 4. cap. 2. Lib. de Asitia. Ibidem. Lib. 4. Meth. Micro- cos. 2. Lib. 2. cap. 1. Lib. 1. cap. 13. Lib 3. cap. 51. Lib. 2. c. 5 Lib. 4. cap. 12.

Ceterùm huiusmodi conuicia sicuti omnino damno, & longissimè à meo scripto exsulare iubeo; ita iocos & facetias amo, laudo & in apologetica atq; cẽsoria scriptione tanquã leporẽ quendam & salem desidero. Immo, vt sũmus ille ingeniorũ apex Iul. Cæs. Scaliger dicere solebat. *Quemadmodũ conuiciũ mucro verborũ est, ita iocus splendor ferri orationis*. Blaterẽt igitur, obstrepant, vtque canes lunæ splendori latrent quicunque vel pingui crassaque minerua, vel maleuola & iniqua peruicacia rectum à prauo, falsum à vero diiudicare nesciunt. Mihi certè sat esse videtur, modestique scriptoris munere videor planè functus, si in hoc scribendi genere iis omnibus modestior fuerim, qui boni scriptores, qui candidi, quique religiosi esse censentur. Quòd si quis eo nomine immodestiæ me accuset, quòd iuuenis senem reprehenderim; is sciat non tantum senectuti tribuendum, vt ea quasi numẽ aliquod persanctè augustéq; colenda sit. Vulgatũ enim esse debet illud Plutar. *In sola sparta expedit senescere.* In Laconicis. sed *frustra cano, surdoque*, vt dicitur, *fabulam narro*. A Terentio. Itaque *Manum de tabula:* cum hæc (repeto) bono facilique homini satis, fastidioso & peruicaci plusquã satis. Cicero ad Fam.

FINIS.

Priuilegium Regis Christianissimi.

CAutum Priuilegio Regis ne quis in suo Regno aliisve locis suæ ditioni subiectis intra sex proximos annos *Persij Treui ad librum de Sero lactis, &c.* absque Sebastiani Cramoisy Bibliopolæ Parisiensis Iurati, permissu, imprimat aut diuendat à die publicationis horum exemplarium: qui secus fecerit, mulcta indicta prout amplius in diplomate Regio continetur, mulctabitur. Datum Parisiis.